

කසළ මැද නිකසළ වන ඔබ

- අංගුත්තර නිකාය -
ධම්මපදය

www.buddhismforyou.org

ආචාර්ය පූජනීය
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

ධර්මදායාපිණිය

සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුනෙහි මාසික වැඩ සටහන

- ★ සෑම පුර පසළොස්වක පොහොය දිනකම උදෑසන 6.00 සිට සවස 6.00 දක්වා පැවැත්වෙන සීල සමාදාන වැඩසටහන.

එදිනට, පූජනීය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් දේශිත සූත්‍ර දේශනා දෙකකින් සමන්විත ධර්ම ග්‍රන්ථයක්, ධර්ම දානය ලෙසින් බෙදා දෙනු ලැබේ.
- ★ දිනපතා රාත්‍රී 7.00 ට තෙරුවන් වහදනාව සිදු කිරීම.
- ★ සෑම සෙනසුරාදා දිනකම උදෑසන 7.00 - 9.30 දක්වා පැවැත්වෙන නාවනා වැඩසටහන.
- ★ සෙනසුරාදා සවස 2.45 - 5.30 දක්වා පැවැත්වෙන ඉංග්‍රීසි දහම් පාසල.
- ★ සෑම මසකම අවසන් සෙනසුරාදා රාත්‍රී 7.00 ට පැවැත්වෙන අටවිසි බුද්ධ වන්දනාව සහ බෝධි පූජාව.
- ★ ඉරිදා උදෑසන 8.00 - 12.00 දක්වා පැවැත්වෙන සිංහල මාධ්‍ය දහම් පාසල.
- ★ සෑම මසකම අවසන් ඉරිදා සවස 3.00 - 6.00 දක්වා පැවැත්වෙන තරුණ දහම් හමුව.
- ★ සෑම මසකම අවසන් ඉරිදා සවස 4.00 - 6.00 දක්වා පැවැත්වෙන ආහාර බැංකුවෙහි ප්‍රජා සේවාව.
- ★ සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුනෙහි පාරම් දම් සංවිධානය මගින් සිදුකෙරෙන ශිෂ්‍යත්ව වැඩපිළිවෙල හා දීප ව්‍යාප්ත සමාජ සත්කාරය.

පුණ්‍යානුමෝදනාව

“දාන අතුරින් උතුම් ම දානය ධර්ම දානය” යන කුසලය පෙර දැරි කරගෙන පළ කරන සදහම් පොත් පෙළ පරිශීලනය කරන බොදු බැතිමතුන්ගේ සිත් පහන් කෙරෙයි. සිත් කුසල් හි යොමු කෙරෙයි. මාසිකව සදහම් පොත් පෙළ රචනයෙහි යෙදෙන සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙහසුනෙහි ප්‍රධාන අනුශාසක අතිපූජ්‍ය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේට මේ කුසල් බෙලෙන් කායික මානසික සුවය, චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධය හා උතුම් නිවන් සුව ලබා ගැනීමට වාසනාව උදාවේවා! යි දෙපා කමල් නමැද ගෞරවයෙන් පුණ්‍යානුමෝදනා සිදු කර සිටිමු.

සසුන් ගත වූ දා පටන් බුදු සසුනේ දෑක්ම හා මෙහෙවර පිළිබඳ මනා අවබෝධය හා මඟ පෙන්වීම ලබාදෙමින් සදාකල්නිම සුභාසිංසනය හා රැකවරණය සලසන්නාවූ උන්වහන්සේගේ ආවායඝී මහෝපාද්‍යයන් වහන්සේලාටත් මොක්සුව අත්වන සේක්වා!

තම ආදරණීය පුතු පෝෂණය කර රට දය සමයේ උන්නතිය වෙනුවෙන් සසුනට දායාද කළ උන්වහන්සේගේ සත් ගුණවත් දෙමව්පියන් සුගතිගාමී වීමට නායක ස්වාමීන් වහන්සේගේ සදහම් ක්‍රියාවන් දායක වේවා!

ලෝ වැසි හිත සුව පිණිස කෙරෙන සියළු පුණ්‍ය ක්‍රියාවන්ට පහසුකම් සලසන්නා වූ සද්ධිවිහාරික ස්වාමීන් වහන්සේලාටත්, උපස්ථාන කරන සැමටත්, ජීවිත සුවපත් වීමට මේ පින් හේතු වාසනා වේවා!

පැතුම

පරලෝ සැපත් පිං කැමැත්තෝ පිං ලබන්වා!
සියල්ලෝම සැනසුම් සිත් ඇත්තෝ වෙත්වා!
සැමට උතුම් තුනුරුවන් සරණ ලැබේවා!
'ප්‍රඥා ප්‍රභා' සංවිධානය සවිමත් වේවා!

නන්දා ද සිල්වා ඇතුළු පවුලේ සැම

2012 සැප්තැම්බර් මස 29 වන දින
(බිහර පොහෝ දින)

“ප්‍රඥා ප්‍රභා”
සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙහසුන
පන්හිපිටිය පාර
බත්තරමුල්ල.

මුද්‍රණය

පියසිරි මුද්‍රණාලය සහ සමාගම
අංක 469, අතුරුගිරිය පාර, මාලබේ.
ෆොන් : 011-2561551

අංගුත්තර නිකායේ දුක නිපාතයේ පරිස වග්ගීයේ පස්වෙනි සූත්‍රය

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“ද්වෙ මා භික්ඛවෙ පරිසා කතමා ද්වෙ?
පරිස කසටො ච පරිස මණ්ණො ච”

කාරුණික පින්වතුනි,

උතුම් බුදුරුවන, සදහම් රුවන, ආර්ය මහ සඟ රුවන යන තුනුරුවන් සතු සුවිසි මහ ගුණ බලෙන් පින්වත් ඔබ සැම දෙනාටම ජීවිත ගමනේ හැම සැනසිල්ලක්ම වේවායි ස්වාමීන් වහන්සේ මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිස් දෙකක් පිළිබඳව දේශනා කරනවා. ඒ දෙපිරිස නම් කසළ සහ නිකසළ යන පිරිස් දෙකයි.

“ද්වෙ මා භික්ඛවෙ පරිසා කතමා ද්වෙ?
පරිස කසටො ච පරිස මණ්ණො ච”

අංගුත්තර නිකායේ දුක නිපාතයේ පටිම පණ්ණාසකයේ පරිස වග්ගයේ සඳහන් පස්වන සූත්‍ර දේශනාව ඇසුරු කරගෙන

උතුම් දහමක් විමසා බලමු.

භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද මේ පිරිස් කාණ්ඩ දෙක කවරහුද? කසළ පිරිස හා නිකසළ පිරිසයි.

මහණෙනි, කසළ පිරිස නම් යම් පිරිසක භික්ෂුහු ඡන්දයෙන් අගතියට යෙත් ද ද්වේෂයෙන් අගතියට යෙත් ද මෝහයෙන් අගතියට යෙත් ද භයෙන් අගතියට යෙත් ද ඒ පිරිසයි. මහණෙනි යයි ආමන්ත්‍රණය කළේ භික්ෂුන් වහන්සේ ඉදිරියෙන් වැඩ සිටින නිසයි. එහෙත් ‘භික්ඛවේ’ යන ආමන්ත්‍රණය භික්ෂු, භික්ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා යන සිවු පිරිසටමයි. මේ සූත්‍ර දේශනාව අප සියලු දෙනාටමයි. කසළ කොටස් තිබෙනවා නම් ඒ කසළ ඉවත්කරගෙන නිකසළ කොටස් වෙත් නම් ඒවා දියුණු කරගෙන, නිකසළ කොටස් නොමැති නම් ඒවා එකතු කරගෙන ධර්ම මාර්ගයට උපකාර කර ගැනීම පිණිස මේ දේශනාව අපට ගලපා ගැනීමට පුළුවන්.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පැහැදිලි කිරීමට අනුව මේ කසළ පිරිස විස්තර කරනුයේ කෙසේද? යමෙක් ඡන්දයෙන් අගතියට යනවා නම්, ද්වේශයෙන් අගතියට යනවා නම්, මෝහයෙන් අගතියට යනවා නම්, භයෙන් අගතියට යනවා නම් ඒ කසළ පිරිසේ ස්වභාවයයි. කසළ යනු වැඩකට නැති, පැත්තකට දමන, ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට අපහසු දෙයකුයි ධර්මය තුළ කසළ ලෙස සඳහන් කරනුයේ ඡන්ද, දෝෂ, මෝහ, භය යන මේ සතරයි. යම් කෙනෙක් කසළ කෙනෙක් වෙනවා නම් ඊට හේතුවන පළමුවන කරුණ ඡන්දයයි. ඡන්දය කියන වචනයේ තේරුම ‘කැමැත්ත’ යන්නයි. කැමැත්තෙන් අගතියට යන්න එපා යන්නයි එයින් අදහස් කළේ. ධර්ම මාර්ගයේ යාමටත් කැමැත්තක් අවශ්‍යයි. ධර්ම මාර්ගයේ ඡන්ද රාග ප්‍රභාණය යනු රාගයට ඇති කැමැත්ත ප්‍රභාණය කිරීමයි. ධර්මයට ඇති කැමැත්ත ප්‍රභාණය කිරීම නොවෙයි. ඡන්දයෙන් අගතියට යන්න එපා යන අදහසයි.

අපි එය ගලපා බලමු. මේ ඡන්දය - කැමැත්ත - ඇතිවන්නේ තමා මුල් කරගෙනයි.

“පිය රූපෙ සාරංජීවති අපියරූපෙ ව්‍යාපස්ති”

පිය රූපයෙහි ඇලීමක් අපිය රූපයෙහි ගැටීමක් සාමාන්‍ය සිරිතයි. එසේ වන්නේ තමා මුල් කරගන්නා නිසයි. ඉතාම සරලව තැනක් පැහැදිලි කරන්නම්.

කොසොල් රජතුමා දිනක් කෝසල මල්ලිකාවගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා. මේ ලෝකයේ ඔබ වඩාත්ම කැමති කාටද කියලා. කෝසල මල්ලිකා දේවිය ඉතා බුද්ධිමත්, ධර්මානුකූලව හිතන තැනැත්තියක්. ඒනිසා එතුමිය සඳහන් කළා ‘මහරජතුමනි, මේ ලෝකයේ මම වඩාත්ම කැමති මටම යි කියලා’. මේ පිළිතුර නොවෙයි රජතුමා බලාපොරොත්තු වූයේ. සාමාන්‍ය ගෘහස්ථ ජීවිතයක බලාපොරොත්තු වන පිළිතුර එය නොවන නිසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවූ අවස්ථාවකදී කොසොල් රජතුමා කෝසල මල්ලිකාවගේ මේ පිළිතුර පිළිබඳව සඳහන් කළා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දුන්නා. මහරජතුමනි, එය සත්‍යයක්. මේ ලෝකයේ හැම කෙනෙක්ම පළමුව, හැබැවටම කැමති තමාටමයි. අපටත් එය නුවණින් ගලපා බලන්න පුළුවනි. විශේෂයෙන්ම මේ ගෘහස්ථ ජීවිතවල මේ ඇලීම සමග ඇතිකර ගන්න දුකට දෝමනස්ස බහුල නිසා ධර්මානුකූලව මෙය විසඳා ගැනීම ලොකු සුවයක් විය හැකියි. හැම දුක්ඛ දෝමනස්සයකටම මුල ප්‍රිය ස්වභාවයයි. ඡන්දයයි. තමාට තමා ඡන්දය ඇතිකර ගත්තත් අගතිගාමී නොවිය යුතුයි.

විශාඛා සූත්‍ර දේශනාවේදී සඳහන් පරිදි දිනක් මධ්‍යාහ්නයේ විශාඛාවන් ස්නානය කොට තෙත බරිත කෙස්වලින් යුතුව

බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට පැමිණියා. ‘විශාඛාවෙනි, මේ අවේලාවේ කුමන කරුණක් නිසා ඔබ පැමිණියාද’යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇයගෙන් ප්‍රශ්න කරනු ලැබුවා. “ස්වාමීනි, මා ඉතා ප්‍රිය කළ මිනිබිරියක් කඵරිය කළා. එය දරාගන්න බැරි නිසයි මා පැමිණියේ.”

“විශාඛාවෙනි මේ සැවැත් නුවර සියලු දෙනාම ඔබේ ඥාතීන් වෙනවානම් ඔබ කැමතිද?”

“මම කැමතියි.”

“මේ සැවැත් නුවර දවසකට කී දෙනෙක් මියැදෙනවා ඇත්ද?”

“සමහර දිනවල දහ දෙනෙක් සමහර දිනවල අටක්, හතක්, හයක් ආදී වශයෙන් අඩුම තරමේ එක් කෙනෙක් වත් මියැදෙනවා.”

“හොඳයි, ඔබේ මිණිබිරියත් මියැදීම නිසා දුක්ඛ දොමනස්සයන්ට පත්වෙලයි සිටින්නේ. සැවැත් නුවර සියළු දෙනාම ඥාතීන් නම්, සමහර දිනවල අට, හත ආදී ලෙසින් හෝ අඩුම තරමේ එක් අයකු හෝ මිය යනවා නම් ඔබට සැමදාම කල්ගත කරන්න වෙන්නේ ඔය ආකාරයටම නේද?”

“අනේ ස්වාමීනි, එසේනම් කිසිවකු ඥාතීන් නොවුනාට කමක් නැහැ.”

යම් කෙනෙකුට එක ප්‍රිය වස්තුවක් තිබෙනවා නම් ඔහු හෝ ඇයට ඇත්තේ එක දුකකුයි. ප්‍රිය වස්තු දෙකක් නම් දුක් දෙකකුයි. ප්‍රිය වස්තු වැඩිවන ප්‍රමාණයටම දුක් ස්වභාවයත් වැඩිවනවා. දරුවන් පස් දෙනෙක් නම් ඒ ප්‍රිය අය නම් එතන දුක් පහක්. දරුවන් පස්දෙනාගෙන් ටික දෙනෙක් ප්‍රියයි අනෙක් අය නෑ කියා සිතුවත් එතනත් දුකක්. එතනත් ඡන්දයෙන් ඇතිවුණ ගැටීම - පටිසය තිබෙන නිසා. තමා තුළ ඡන්දය තිබෙන නිසයි එසේ වන්නේ. මා කැමති අයුරින් කටයුතු කරන අය මට ප්‍රියයි. මා අකමැති අයුරින් කටයුතු කරන අය මට ප්‍රිය නැහැ. මෙසේ දරුවන්

වෙනුවෙන් වුවත් මේ සියල්ලම තමා මුල් කරගෙනයි.

හොඳයි පින්වතුනේ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විශාඛා සූත්‍ර දේශනාවේදී මෙසේ සඳහන් කළා. මේ ලෝකයේ යම්කාක් වූ ශෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස ඇති වුණා නම් ඒ ඔය ප්‍රිය ස්වභාවය මතු කරගෙනයි. ඡන්දය නිසයි ඒ ප්‍රිය ස්වභාවය ඇති වන්නේ. ඡන්දය නැති නම් ප්‍රිය ස්වභාවය නැහැ. එනිසා යම් කෙනෙකුට යම් හෝ ප්‍රිය ස්වභාවයක් ඇතිවෙනවා නම් ඒ ප්‍රිය ස්වභාවය මුල්කරගෙන සැම දුක්ඛ දෝමනස්සයක්ම නිරන්තරයෙන් හටගන්නවා. ඒ පරිසරය සකස්කර ගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරනවා ඡන්දයෙන් අගතියට යන්න එපා කියලා.

මේ ඡන්දය - පළමුවැනි අවස්ථාව, තමා මුල් කරගෙන ඡන්දය ඇතිවන්නේ කෙසේද? දීර්ඝ සංසාර ගමනෙ පටන් අපි ගමන් කරන්නේ සංස්කාර ධර්මයන් නිසයි. ඒ සංඛත, සංස්කාර ධර්මයන් සකස්වන්නේ තෘෂ්ණාව නිසයි. එනම් රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස් නිසයි. ඒ සංස්කාරවල ස්වභාවය නම් ඇලීම්, ගැටීම්, මූලාව ඇති කිරීමයි. මේ සංස්කාරවලින් වැඩියෙන්ම කෙරෙන්නේ ඇලීමට මුල්තැන දෙන එකයි. ඉන්පසු ඒ ඇලුන දේවල් වෙනස් වන විට ඇලෙන්න බැරි වන විට ඇතිවන අකමැත්ත පටිඝයයි. එනම් ගැටීමයි. ගැටීමේ මූලික අවස්ථාව ද්වේෂය හෙවත් තරඟවයි. ඇයි තරඟක් ඇතිවන්නේ? අකමැති දෙයක්, අමනාපයක් හමුවීම නිසයි.

මේ දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනේ පටන් අපි සංස්කාර සකස්කර ගෙන, රැස් කරගෙන එන ගමනකුයි තිබෙන්නේ. මේ සියලුම සංස්කාර රැස්කරන්නේ තමා මුල් කරගෙනයි. මේ සියල්ලටම මුල් වන්නේ ඡන්දයයි. කුඩා කාලයේදී කිරි ඉල්ලා හඬන්නේ ඡන්දය නිසයි. ඇතැම්විට ඉල්ලන දේ නොලැබුණු විට අම්මාගේ

මුහුණ පහුරුගාන්නේ, කොණ්ඩයෙන් අදින්නේ, කැගසන්නේ සසරගත පුරුදු ඡන්දය නිසයි. ඒ අවස්ථාවේ කරන්නේ කුමක්දැයි නොවැටහුණත්, සසරගත පුරුද්ද තියෙනවා. ටිකෙන් ටික වැඩි වයසට පත්වන විට ධර්මානුකූලව සකස් වූයේ නැතිනම් සංසාර ගත ගමනේ සකස් කරගෙන ආ සංස්කාර ලක්ෂණ ඒ අයුරින්ම ප්‍රකට කරනවා. ක්‍රීඩා කිරීමට එළියට ගොස් මගේ බෝලේ උදුරාගත්තා. මගේ පින්ත උදුරාගත්තා. මාව තල්ලු කළා ආදී ලෙස අම්මලාට පැමිණිලි කරගෙන එන්නේ ඇයි? මට කථා හැදූවා, මාව තල්ලු කළා, මට හිනාවුනා ආදී නොයෙක් කරුණු කියමින් පුංචි කාලෙ පාසල් ගුරුතුමියට පැමිණිලි අරගෙන යන්නේ ඇයි? බොහෝවිටක තමා මුල් කරගෙනයි. ඊළඟට විභාගය, ඉගෙනීම, විවාහය, දරුවෝ, ගේ දොර ආදීමේ සියල්ලක්ම සිදුවන්නේ ඡන්දය මුල් කරගෙනයි.

ඇතැම්විට ඔබ කියාවී මම මොනතරම් බලාපොරොත්තුවකින්ද මේ හැම දෙයක්ම කළේ? මගේ හැම බලාපොරොත්තුවක්ම මගේ හිස මත කඩා වැටුණා. මේ ලෝකයේ කිසිම දෙයක් මගේ බලාපොරොත්තු අනුව ඉෂ්ඨ වෙලා නැහැ. බොහොම කැමැත්තෙන් ළඟා කරගත් දේවල් කඳුලකින් තමා අවසන් වෙලා තිබෙන්නේ කියා. තමා මුල් කරගත් සක්කාය දිට්ඨිය ඡන්දයෙන් එළිදකින්නේ එලෙසයි. මේ ඇති කරගත් දෘෂ්ටිය ආලය, ලෝභය, ආශාව, කැමත්ත ආදී නොයෙක් වචනවලින් හඳුන්වා ගත්තක් එය තමා මුල්කර ගත් ඡන්දයයි. සංස්කාර රැස්වීමෙන් ඇතිවන කෙලෙස්වල ස්වභාවයයි මේ ඡන්දය. එය සමගම සසර පැවැත්ම පවතිනවා.

ඡන්ද රාග ප්‍රභාණය - රාගය නැතිකර ගැනීමට තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට අනුශාසනා කරනවා. ඡන්දය හොඳයි. නමුත් අගතිගාමී වෙන්න එපා. ධනංජානි සූත්‍ර දේශනාවේදී අගතිගාමී නොවන්නේ කෙසේදැයි පැහැදිලි කරනවා. ඇසෙන්

දකින රූපය ලබන්න මම කැමැතියි. ඒ රූපය මගේ හිතේ තිබෙන දෙයක්. මම බලාපොරොත්තු වූ දෙයක්. (එය පණ ඇති හෝ නැති දෙයක් විය හැකියි.) එයට කැමැත්තක් ඇතිවී තිබෙනවා. එහිදී අගතියට යන්න එපා කියන්නේ කෙසේද? එයට හෝ ජීවිතයට වරදක් කර, ඝාතනය කර ඇතැම් අය සිතන ආකාරයට හොඳින් හෝ නරකින් එය ලබාගැනීමට උත්සාහ නොකිරීමයි, සොරකම් නොකිරීමයි.

ඒ දෙයට, ඒ පුද්ගලයාට මම කැමතියි. එහෙත් එය ලබාගැනීමට බැරි නිසා බොරු කියන්න පුළුවන්. කේලාම් කියා බිඳවන්න පුළුවන්. නපුරුකම් කිරීමට පුළුවන්. උත්සාහ කළත් කැමති දේ නොලැබුණ විට වරිත ඝාතනය හෝ වෙනත් විපතක් කිරීමට පුළුවන්. මෙසේ නොකිරීම අගතියට නොයාමයි. මම කැමති දේ වෙනත් කෙනෙකුට ලබාගන්න ඉඩ තියන්නේ නැහැ. මම කැමති දේ මටමයි ලැබෙන්න ඕන. මේ ධර්මානුකූල විචරණයක් නෙවෙයි. ඡන්දයෙන් අගතියට යන කසළ සිතක කසළ වෛතසිකවල ස්වභාවයයි. කසළ පුද්ගලයෙකුගේ කසළ සිතක කසළ සිතුවිලි, කසළ වචන, කසළ ක්‍රියා, හටගන්නවා. යම් කෙනෙක් ඒ කසළ සිතුවිලි ඇති පුද්ගලයාට එකතු වී 'ඔබ කැමති දේ ඔබ ලබා ගන්න. හොඳින් බැරිනම් නරකින්. කෙසේ හෝ එය ලබාගන්න. මමත් උදව් කරන්නම්. මමත් ඒවගේ කෙනෙක්. මට ඕනදේ මම කොහොම හරි කරගන්නවා.' යනුවෙන් පවසනවා නම් ඒ ඡන්දයෙන් අගතියට යන කසළ සිතක්, කසළ සිතුවිලි, කසළ වචන, කසළ ක්‍රියා සහිත කසළ පුද්ගලයෙකුගේ හෝ කසළ පිරිසකගේ ස්වභාවයයි. කුණු ගොඩකට කුණු ගොඩක් එකතුවෙනවා වාගෙයි. ඡන්දයක් කැමැත්තක් ඇතිකර ගත යුත්තේ ධර්ම මාර්ගයටමයි.

බෝධිසත්ව උතුමෝ නියත විචරණ ලැබුවේ ඡන්දයක් - කැමැත්තක් ඇතිකරගෙන. කැමැත්තක් ඇති වූණේ නැත්නම් සම්මා

සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලෝකයට පහළ වෙන්නේ නැහැ. ඇතිකර ගන්නා වූ බලවත් කැමැත්ත වෙනුවෙන් එතුමා,

ආරම්භ ධාතු
නිකම ධාතු
පරක්කම ධාතු

ආදී වශයෙන් කටයුතු කරගෙන ගියා. මොනතරම් දුක් කම්කටොලු කරදර ආවත් බලවත් වූ පරාක්‍රමයෙන් යුක්තව ඒ අරමුණ ඉටු කරගන්නට ඡන්දයක් ඇති කර ගන්නා. ඔබ අද දින පෙහෙවස් සමාදන්වීමට පැමිණියෙන් බලවත් වූ කැමැත්තක් නිසයි. එහි එලයයි මේ ලබන්නේ. මෙය ඡන්දයෙන් අගතියට යාම නොවේ. කුසල් මඟට ලඟාවීමේ ඡන්දයයි. බුදුන් වහන්සේගේ දේශනා අනුව ගමන් කිරීමයි. ධනංජානී සූත්‍ර දේශනාවේදීත් සදහන් කළේ තමා වෙනුවෙන්වත් පස්පවු දස අකුසල් සිදුකරන්න එපා යනුවෙනි. වර්තමාන සමාජයේ බොහෝවිට ප්‍රාණඝාත සිදුකරන්නේ තමා මුල් කරගෙනයි.

“අකෙකාවඡි මං, අවධි මං, අජ්නි මං අහාසි මෙ”

මට ගැහුවා, මට බැන්නා,මගේ පරාජය ඇති කළා, මගේ දේවල් උදුරා ගන්නා ආදී වශයෙන් තමා කැමති දෙයට පීඩාවක් බාධාවක් වන විට අගතියට ගොස් දුක්වූ ප්‍රතිචාරයයි. ප්‍රාණඝාත, සොරකම ආදී මේ බොහෝ දේ සිදුවන්නේ ඡන්දයෙන් - තමා මුල් කරගෙන අගතියට යාමෙනුයි. බුද්ධ දේශනාවට අනුව කුරා කුඹියකුටවත් තමාගේ ජීවත්වීම සඳහා හානියක් නොකළ යුතුයි. මදුරුවන් බෝවන ස්ථාන සකස්වීමට ඉඩ නොතියන්න පුළුවනි. එහෙත් මදුරුවන් මැරීම ඡන්දයෙන් අගතියට යාමක්. යම් පිරිසකට, යම් දේපළක් වෙනුවෙන්, යම් දෝෂාරෝපණයක් වෙනුවෙන් තවත් කෙනෙක් සමඟ ගැටීමක්, ප්‍රාණඝාතයක් කරනවා නම් එය

ජන්දයෙන් අගතියට යාමක්. සොරකම කරන්නෙන් ඉඳියයන් වරදවා සතුටු කරන්නෙන් බොරු කියන්නෙන්, මත්වතුරට හෝ මත් ද්‍රව්‍යවලට යොමුවන්නෙන් ජන්දයෙන් අගතියට යාම නිසයි. තමා මුල්කරගත් තමාගේ ඉඳියයන් පිනවීමට යාම නිසයි. ජන්දයෙන් අගතියට යන්න එපා යයි සහන් කළේ එනිසයි.

එසේනම් ඔබ ඔබේ දරුවන් වෙනුවෙන් පවුලේ අය වෙනුවෙන් කැමැත්තෙන් කටයුතු කරන්නේ කෙසේද? ඒවා කළ යුත්තේ අගතියට නොයාමෙනුයි. තම දරුවා නිසා තවත් දරුවකුට හෝ කෙනෙකුට වැරද්දක් නොකළ යුතුයි. තමාගේ නිවසේ කටයුතුවලට කියා තවත් කෙනෙකුගේ දෙයක් සොරකම් කිරීම කරදර කිරීම, පස්පව් වලට යොමුවීම නොකළ යුතුයි. තමාගේ ස්වාමියා, බිරිඳ කියා අගතියට ගොස් තවත් කෙනෙකුට වැරද්දක් වන ආකාරයේ අකුසලයක් නොකළ යුතුයි. මේ දේ සොරකම් කළේ, ප්‍රාණඝාතය කළේ මේ වැරද්ද කරන්නේ දරුවා වෙනුවෙන්, ස්වාමියා වෙනුවෙන්, ස්වාමි දියණිය වෙනුවෙන් ඒ අය ආරක්ෂා කිරීමට නම් එය ජන්දයෙන් අගතියට යාමක්. මේ අයුරින්, තමා වෙනුවෙන් හෝ අනෙක් කවුරුත් හෝ වෙනුවෙන් පස්පව් දස අකුසල්වලට හසුවෙනවා නම් එය ජන්දයෙන් අගතියට යාමක්.

ස්වාමීන් වහන්සේලා මුල් කරගෙන දේශනා කරනවා. ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් හැටියට තමන් වහන්සේගේ ආරාමයට යම් කෙනෙක් පැමිණෙනවා නම් නිතර පැමිණෙන අයට වචනයෙන් හෝ ක්‍රියාවෙන් හෝ පැවැත්මෙන් විශේෂත්වයක් කරනවා නම් එය ජන්දයෙන් අගතියට යාමක්. තමන්ට හෝ තමන්ගේ ආරාමයට, වැඩ සිටින තැනට මේ ඇත්තන් උදවු උපකාර කළා, අනෙක් ඇත්තන් කළේ නැතැයි කියා උපකාර කළ පිරිසට වඩාත්ම සහ විශේෂ සැලකිල්ලක් දක්වනවා නම් එය ජන්දයෙන් අගතියට යාමක්. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාව අනුව සියලු දෙනා කෙරෙහිම සතර බ්‍රහ්ම විහරණය (මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා,

උපේක්කා) පැවැත්විය යුතුයි. මේ මගේ අය, මේ අපේ අය, මේ අය එසේ නොවේ යයි වෙනසක් නොකළ යුතුයි. ඔබත් ස්වාමීන් වහන්සේලාගෙන් එසේ බලාපොරොත්තු නොවිය යුතුයි. අපිහි මුල් පිරිස, අපිහි උපස්ථාන කළ පිරිස. ඒ අය එසේ නොවේ. එනිසා අපට මුල් තැන දිය යුතුයි. අප වෙනුවෙනුයි කටයුතු කළ යුත්තේ යනුවෙන් සඳහන් කරනවා නම් එය ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් කසළ ස්වභාවයට ඇද දැමීමක් වෙනවා. ජන්දයෙන් අගතියට යාමට කරන උදවුවක් වෙනවා. ඔබ විසින් එසේ කළ යුතු නැහැ. ඔබ ස්වාමීන් වහන්සේ නමකට හෝ ශාසනයට යමක් කළ යුතු නම් එය අත්හැරීමක් ලෙස, පිනක් ලෙසටයි කළ යුත්තේ. තමන් යමක් කළා කියා වැරදි ආකාරයේ යමක් තෘෂ්ණා සහගතව බලාපොරොත්තු නොවිය යුතුයි.

යමක් පරිත්‍යාගයේදී හෝ දානයේදී නමක් සඳහන් කිරීමට පවා ප්‍රධානත්වයක් දිය යුතු නැහැ. සිතින් සිතා අත් දෙකින් පූජා කිරීමේදී පවා ඔබ අයිතිවන කුසලය රැස්වෙනවා. ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් නිරන්තරයෙන් මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපෙක්කා මුල් කරගෙන ධර්ම මාර්ගය පෙන්වා දිය යුතුයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා නිරන්තරයෙන් ස්වාමීන් වහන්සේලාට සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කරන පිරිසට කෙසේ සංග්‍රහ කළ යුතුද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළේ නිරන්තරයෙන් සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කරන ඒ පිරිසට ධර්මයෙන් ප්‍රත්‍ය උපකාර කරන්නට කියයි.

ගිහිනමුප කරොන්තානං
නිඤ්ඤාමස දානතො
කරොට්ඨමම දානෙන
තේසං පච්චුපකාරකං

සිවි පසයෙන් උපස්ථාන කරන දායක ඇත්තන්ට ධර්ම

දානයෙන්ම ප්‍රත්‍ය උපකාර කළ යුතුයි. එසේ ස්වාමීන් වහන්සේලා ධර්ම මාර්ගය තුළ මෙන්තා, කරුණා, මුදිතා, උපෙක්‍ෂා යන සතර බුද්ධි විභරණ මුල් කරගෙන කටයුතු කරන අවස්ථාවේදී ගිහි අයත් නිරන්තරයෙන්ම හැකිතාක් දුරට ඡන්දයෙන් අගතියට නොයා කටයුතු කිරීම අවශ්‍යයි. තමා මුල් කරගෙන ඇතිවූ කැමැත්ත නිසා පස්පවු දස අකුසලයන්ට හසු වීම හෝ තවත් කෙනෙකුට වැරැද්දක් වීමට අවස්ථාවක් සලසා නොදිය යුතුයි. මා හඳුනන කෙනෙක්ද නැද්ද, මට උදවු කළ කෙනෙක් නැද්ද, මට ප්‍රශංසා කළ කෙනෙක් ද නැද්ද ආදී වශයෙන් සිතා කල්ලේ උපාදන නම් වූ අල්ලා ගැනීම් වලට හසු නොවී ඒවායින් බැහැරවීමයි කළ යුතු වන්නේ. එසේ නොමැති වුවහොත් ඡන්දයෙන් අගතියට යාමකි. එනම් කසල පුද්ගලයෙකුගේ හෝ කසල පිරිසකගේ ස්වභාවයයි. එනිසා නුවණින් දැක ඡන්දයෙන් අගතියට යාමෙන් බැහැර වන ලෙසයි මේ ආරාධනා කරන්නේ.

දෙවන කරුණා එනම් ද්වේෂයෙන් අගතියට යාම ද වරදකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ස්වාමීන් වහන්සේලා මුල් කරගෙනයි මේ දේශනා කරන්නේ. කැමැත්තෙන් අගතියට යන්න එපා යයි දේශනා කළා වගේම ද්වේෂයට පත් වී (පටිසයකට - ගැටීමකට) අගතියට නොයන ලෙස ද දේශනා කළා.

ඔබ ඇතැම්විට කියන්න පුළුවන් මට තරහ ගිහින් එයාට හොඳටම බැන්නා. එයා වෙනදා කටයුතු කරන ආකාරයට නොවෙයි එදා තරහ ගිහින් කටයුතු කළේ. හිතාගන්නවත් බැ. බෝධිසත්වයෙක් වගේ හිටියට බෝධිසත්වයෙක් නොවෙයි, තරහ ගියාට පස්සේ. මොනවා කතා කළාද මොන ආකාරයට හැසිරුණාද කියා හිතන්නත් අමාරුයි. ද්වේෂයෙන් අගතියට ගියාම මොනතරම් දේවල් සිදුවෙන්නට පුළුවනිද? ගෘහස්ථ ජීවිතයකදීත් ද්වේෂයෙන් අගතියට ගියවිට ස්වාමියා, බිරිඳ, දෙමව්පියෝ, දරුවෝ අමතක වෙන්න පුළුවන්. කලාශාවන්ත, ස්වභාවය, හොඳ නරක අමතක

වෙන්න පුළුවන්. තමාගේ වර්ත ස්වභාවය, ශීලය, ගුණ ගරුක ස්වභාවය අමතක වෙන්න පුළුවන්. ඒ සියලු වැරදි පටවන්නේ තරහ උඩට. මට තරහ ගියා යනු ද්වේෂයෙන් අගතියට යාමකි.

ද්වේෂය භයානක ක්ලේශයක්. පටිසය කියන වචනයෙන් හඳුන්වන තැන තරහව, අමනාපය, වෛරය, ක්‍රෝධය, පළිගැනීම, ගුණමකුභාවය යන මේ සියල්ලම අකමැත්ත හා සමඟ ආරම්භවන දේවල්. සසර ගමන පුරාම භයානක වූ විපත් ඇති කොට දෙන්නට පුළුවන් කෙලෙස් අවස්ථාවකුයි ද්වේෂය. ලෝභ හිතක්, ද්වේෂ හිතක් ඇති වූ විට ඒ ස්වභාවය මැනවින් දැනගෙන යහපත් දෙයකට හිත යොමු කරන්න. ස්වාමියා, බිරිඳ, දෙමව්පියෝ, දරුවෝ වෙනුවෙන් කුසල් පැත්තට කටයුතු කරන්න. ඔබ ගුණබර අම්මා කෙනෙක්, පිය කෙනෙක්, ස්වාමියෙක්, බිරිඳක් නම් ඒ අයගේ යහපතට නිවැරදි ලෙස කටයුතු කරා වි. අපි දෙදෙනාම දෙදෙනාට වැරැද්දක් නොකොට දෙමව්පියෝ, සොයුරු සොයුරියන් වෙනුවෙන්ද, රට වෙනුවෙන් යුතුකම් ඉටු කොට, හැකිතාක් දුරට පස්පවු, දස අකුසල් වලින් බැහැර වී යහපත් ජීවිතයක් ගතකිරීමයි අපේ බලවත් කැමැත්ත. එය හොඳයි. අවබෝධයෙන් යුතුව කළ යුතුයි.

ඒවගේම ඇසෙන්, කණෙන්, නාසයෙන්, දිවෙන්, ශරීරයෙන්, මනසින් අමනාප සිතුවිලි - ද්වේශ සහගත සිතුවිලි මතුවෙන්නට පුළුවනි. එවැනි වෙලාවකදී රාග සිත, ලෝභ සිත, ඡන්ද හිත දැනගෙන එහි දුරුවීම ප්‍රභාණය පිණිස කටයුතු කරනවා වාගේම ද්වේෂ සිත ද හඳුනාගෙන ඒ සිත හා සිතුවිලි ද නැතිවීම පිණිස අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ත්‍රිලක්ෂණ ධර්ම ඔස්සේ මෙනෙහි කළ යුතුයි. ඇස මුල් කරගෙන ද්වේෂය හට ගත්තා නම්,

ඇස + රූපය + වක්‍ර විඤ්ඤාණය + ස්පර්ශය + විදීම

ඒ විදීම අමනාපයක් නම් ද්වේෂයක් බවට පත් වුණේ.

මේ “ආස මගේ නොවේ. මම නොවෙමි. ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ.”

මේ “රූපය මගේ නොවේ. මම නොවෙමි. ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ.”

මේ “චක්‍ර විඝට්ඨත්වය මගේ නොවේ. මම නොවෙමි. ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ.”

මේ “ස්පර්ශය මගේ නොවේ. මම නොවෙමි. ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ.”

මේ “මේ අකමැති විදීම මගේ නොවේ. මම නොවෙමි. ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ.”

මේ ලෙසින් සිහිපත් කර මෙනෙහි කර යථාර්ථය දකින්න. එවිට ඒ ද්වේෂය තුනි වී සන්සිදි යාවි. ඒ අවස්ථාවෙන් අත් මිඳෙන ඕන. ඔබ ඊට අවබෝධයෙන් සිටිය යුතුයි. භාවනාවෙන් ලද පුරුද්ද ජීවිතයේ පැවැත්මකට සකස් කර ගත යුතුයි. මේ පැවැත්ම නැති තැන භාවනාවේ දියුණුවක් වෙන්වේ නැහැ. “ආකාපි සම්පජානෝ සතිමා විනෙය්‍ය ලෝකේ අභිජ්ඣා දෝමනස්සං” තත්ත්වයට පත්වන්නේ නැහැ. රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස් තවනවා, නැති කරනවා කියන අවස්ථාවට පත්වන්නේ නැහැ. ඡන්දයේදී අවස්ථාවක් තිබුණ සීලයේ පිහිටල කටයුතු කරන්න.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වී පිය රජුගේ ආරාධනාවෙන් කිඹුල්වත් පුරයට වැඩම කළා. යසෝධරාවන් උන්වහන්සේගේ දෙපතුල් අල්ලාගෙන හැඬුවා. පියරජතුමාට, ශෝකීන්ට ධර්මය දේශනා කළා. රාහුල කුමරු, නන්ද කුමරු පැවිදි කළා. එතැන කැමැත්ත තිබුණේ අත්හැරීම, ධර්ම මාර්ගය පෙන්වාදීමයි.

සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි මහා කරුණාවෙන් ධර්මය දේශනා කරන තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි, යයි හිඤ්ඤ, හිඤ්ඤ, උපාසක, උපාසිකා නම් වූ සිවු පිරිසිටම ආරාධනා කරමින් ‘නුඹලාට අකුසල් අත්හරින්න පුළුවනි. කුසල් වඩන්න. අකුසල් අත්හැරීමට බැරිනම් අකුසල් අත්හරින්න කියා මම කිසි විටෙකත් කියන්නේ නැහැ. කුසල් වඩන්න බැරි නම් කුසල් වඩන්න කියා මම මේ තරම් කියන්නේ නැහැ. අකුසල් අත්හැරීමෙන් හා කුසල් වැඩීමෙන් යහපතක් සිදුවෙනවා. එහිදී පවතින්නේ රාග, දෝෂ, මෝහයන්ගෙන් බැහැර වූ ඡන්දයයි. එය නාම මාත්‍රික වූ ක්‍රියා සහිත වුවත් ඡන්දයක් හැටියටයි මේ විත්ත විරිය තුළ හටගෙන තිබෙන්නේ. ද්වේෂයකදී ඒ අවස්ථාව මෙතනට ගලපන්න බැහැ.

ද්වේෂය සම්මුතියේ හැටියටවත් පවත්වන්න බැහැ. ද්වේෂය, තරඟව ඉතා හයානක වූ මානසික අවස්ථාවක්. සම්මුතිය තුළ රාගය හෝ ලෝභය පැවැත්වූවත් එය මගේය, මමය, ස්ථිර ආත්මයක් නොවේය කියන හැඟීමෙන් යුතුව අකුසල් වැඩීමට ඉඩ නොදී අත්හැරීමට ආරාධනා කරනවා. ඡන්දය - කැමැත්තක් වුවත් සම්මුතියෙන් කටයුතු කර එයත් මගේ නොවේ, මම නොවෙමි, ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ කියන අවබෝධයෙන් රාග, දෝෂ, මෝහ නොවැඩෙන්න, උපාදානය නොවෙන්නට එහිදී කටයුතු කරන්න.

දරුවා වෙනුවෙන් යුතුකම් ඉටු කළා. ඉගැන්වුවා. නමුත් පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව “මගේ නොවෙයි. මම නොවෙමි. ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ.” එතැන අකුසල් වැඩීමට අවස්ථාවක් නැහැ. ද්වේෂ සිත පහළවන තැනම,

- ★ ආසද, රූපයද චක්‍ර විඝට්ඨත්වය ද ස්පර්ශය ද අකමැති රූපය ද,
- ★ කණ ද, ශබ්දය ද, සෝත විඝට්ඨත්වයද, ස්පර්ශය ද අකමැති ශබ්දයද?

★ නාසය ද ආඝ්‍රාණයද, සාණ විඤ්ඤාණය ද ස්පර්ශය ද අකමැති ඒ ආඝ්‍රාණය ද

මේ ආදී ලෙසින් ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන යන මේ ඉන්ද්‍රිය හය ඔස්සේම,

‘මගේ නොවේ, මම නොවෙමි, ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ.’

යන මනාවූ සිහිය පැවැත්වීමෙන් ද්වේෂයට අවස්ථාවක් නොලැබීම පිණිස සිහිය පවත්වා ගත යුතුයි.

ඇස මගේ නොවේ නම් රූපය මගේ වන්නේ කෙසේද? ඒ රූපය අකමැති වී නම් පහළ වන වක්‍ර විඤ්ඤාණය මගේ වන්නේ කෙසේද? ඇසයි රූපයයි වක්‍ර විඤ්ඤාණයයි තුනම මගේ නොවේ නම් මම නොවෙයි නම් ස්ථිර පැවැත්මක් නොවේ නම් ඒ තුනෙන් ඇතිවූ ස්පර්ශය මගේ වන්නේ කෙසේද? ඒනිසා හටගත් සැප, දුක හෝ මධ්‍යස්ථ මේ සියලු විදිම් හටගත්තාක් මෙන්ම නැතිවී යනවා. මෙන්ම මේ අවබෝධයට මනා වූ සිහියක් අවශ්‍යයි.

දැන් ඔබ අපි හැමදෙනාම ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන යන මේ ඉන්ද්‍රිය හය පැවැත්වීමේදී මේ ලෙස සිහිය පවත්වාගෙන කටයුතු කළ යුතුමයි. නැතිනම් නොදනුවත්වම තරහ මතුව එනවා. සිහිය නම් අනිච්ච, දුක්ඛ, අතත්ත මේ ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය මත පදනම් වූ සිහිය එනම් මගේ නොවේ, මම නොවෙමි ස්ථිර ආත්මයක් නොවේ. “නෙතං මම, නෙසො හමස්මි, න මෙසෝ අත්තා” යනුවෙන් පුරුදු කරන ලද සිහිය ඔස්සේ මේ හිත පවත්වන විට තරහක් එනවා කියන අරමුණක් ආවත් ඇසින් දකින රූපයෙන්, කණින් අසන හඬින්, නාසයෙන් ලබන ආඝ්‍රාණයෙන්, දිවෙන් ලබන රසයෙන්, කයෙන් ලබන ස්පර්ශයෙන් මනසට ඇතිවන සිතුවිලි වලින් අර සිහිය පවත්වනවා නම් ඒ ගැටීම යටපත් වෙනවා.

දුරුව යනවා. දකින, ඇසෙන දේ තුළින් දෝස මූලික සිතකට අවස්ථාව පහළවීමට පුළුවන්. ‘අසෙවනාව බාලානං’ බාලයන්ගේ ආශ්‍රය එපා කිවුවේ එනිසයි.

සබ්බාසව සුත්‍රයේ සඳහන් කළා වගේ ‘පරිච්ඡේදා’ ප්‍රතිකෂේප කළ යුතුයි. බැහැර කළ යුතුයි. මෙතන හිටියොත් ගැටීමක් වෙන්න පුළුවන්. එනිසා එතනින් බැහැර විය යුතුයි. මේ දේ දුටුවොත් ගැටීමක් ඇතිවෙන්න පුළුවනි. ලෝභ මූලික සිත් පහළවීමට පුළුවනි. එනිසා ඒ දෑක්ම, ඇසීම, ආඝ්‍රාණය, රස විදීම, ස්පර්ශය මේ සියල්ල දෝෂ සහගත මූල, රාග සහගත, මෝහ සහගත මූල වෙන්නත් පුළුවන්. එනිසා එතනින් බැහැර විය යුතුයි.

සබ්බාසව සුත්‍රයේදී, ‘අතී ආසවා පරිච්ඡේදා පභාතබ්බා.’ මහණෙනි, කෙලෙස් ප්‍රභාණය පිණිස වර්ජනය කළ යුතු දේවල් තිබෙනවා. මේ ඇසෙන්, කණෙන්, නාසයෙන්, දිවෙන්, ශරීරයෙන්, මනසින් ආශ්‍රය වෙන්න පුළුවන් බව දැන එතනින් බැහැරවීම කළ යුතුයි. නැතහොත් අවසානයේ නතර වන විට තමාම දන්නේ නැහැ තමාට මොනවද වෙන්නේ, වුණේ, ඒ වගේම අත් දෙකට මොනවා අහුවුණාද කියා. ඊළඟට හොඳ සිහිය එනවිට අත් දෙකට මාංවු හෝ සිපිරි ගෙයක නතර වෙන්න වෙයි. ඔබගේ අතින් කෙනෙකුගේ ජීවිතයට මහත් අනතුරක් වෙලා නම් සංසාර ගමනේ මහත්වූ අනතුරක මූලික අවස්ථාවක් හදාගෙනයි තිබෙන්නේ. ඒනිසා ඒ ද්වේෂයේ, තරහවේ ඇති භයානක බව තේරුම් අරගෙන එයට අවස්ථාව සලසා නොදීමට අපි ක්‍රියා කළ යුතුයි.

එනිසයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මූලින්ම සඳහන් කළේ සෝවාන් ආදී මාර්ග වලදී සත්පුරුෂ ආශ්‍රයක් නැති වූනොත් රාගය, ද්වේෂය, මෝහයට අවස්ථාව හැදෙන්න පුළුවන්. දැන් සත්පුරුෂ ආශ්‍රයක් තිබෙන තැන යම් කෙනෙකුගේ සංසාර ගත දුර්වලකමක් නිසා රාගයක්, ද්වේෂයක්, මෝහයක් මතුවේ නම්,

කුසලය, අකුසලය පෙන්නාදී අකුසලයෙන් බැහැර කොට කුසලයට යොමු කරන්න ඕන. ස්වාමියා, බිරිඳ, දෙමවුපියෝ, දරුවෝ, පවුලේ අය ආශ්‍රය කරන පිරිස තුළ යම් රාග සිතුවිල්ලක්, ද්වේෂ සිතුවිල්ලක් ඇතිව ක්‍රියාකරන විට පරමාර්ථ ධර්මය පෙන්නුම් කරදී “ඔය ක්‍රියාවෙන් ඔබට යහපතක් වෙන්නේ නෑ. ඕකෙන් වළකින්න” යයි කුසල් පැත්තට යොමු කරනවා. අන්න එයයි කසල පිරිසෙන් අයිත්වීම යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ. ඇතැම්විට කසල හිතක් තිබෙන කෙනෙක් කියන්න පුළුවන්, ‘ඔයාට හිතක් මොළයක් නැද්ද? ඔලුවට අත හෝදල යන කල් බලාගෙන ඉන්නෙ. මමත් ඔබට උදව් කරන්නම්. මම නම් දන්නවා මට ඔය ආකාරයට කතා කළොත් මොකද කරන්නේ, කියල නුඹ නම් මනුස්සයෙක් නොවෙයි.”

එසේ කියන්නේ කසල සිත් ඇති අයයි. මෙවැනි අදහස් ඔබේ සිතට එන්න එපා. අභාවික සිතුවිලි ඇති මනුෂ්‍යයන් කියන දේවල් නිසයි ඒවා බැහැර කරන්න යයි මා සඳහන් කළේ.

මවුචරු නම් කිසිවිටෙකවත් ස්වාමියාට කියන්න එපා ‘ඔහොම බැනල යන කල් බලාගෙන ඉන්නෙ ඇයි? ඔයා නම් පිරිමියෙක් නොවෙයි කියලා’ එය තම හිතවතුන් පවා ඡන්දයට, ද්වේෂයට, අගතියට සතර අපායටම තල්ලු කරන ක්‍රියාවක් බවට පත්වන්නට පුළුවනි. ස්වාමියා, බිරිඳ, දෙමවුපියන්ගේ හදවත්වල පවා ද්වේෂ සහගත මුලක් ඇතිවෙන බව දැනෙනවා නම් කළ යුත්තේ නිවෙන ස්වභාවයක් ඇතිකර ගැනීමට කටයුතු කිරීමයි. අපි නිවැරදි නම් නිවැරදියි කියල කියමු. වැරද්දක් තිබේ නම් හදාගන්න බලමු. ජීවිතය ආරක්ෂා කර ගනිමු. මමවත් මගේ නැති ලෝකයක ඔය බැනල ගියා කියලා අපට අමුතුවෙන් අල්ලගන්න දෙයක් නැහැ. තරහ හිතක් ගන්නේ නැතුව, ද්වේෂ කරන්නේ නැතුව අපි ආරක්ෂා වෙමු. නමුත් පෙරළා පහරදීමක් හෝ බැනීමක් හෝ ද්වේෂ හිතක් ඇති කර නොගත යුතුයි. ඔබ හැබැවටම

ආරක්ෂා විය යුතුයි. ද්වේෂ සහගත සිතින් ඇත් විය යුතුයි. අප විසින් ඇතිකර ගන්නා වූ දෝස සහගත චේතනා, ජීවිතයේ හදාගත් සියලු ගුණධර්ම නැතිකර සතර අපායට වැටෙන මාර්ගයට අපව ගෙනියාවි. මේ දේශනා කරන ධර්මයෙන් බැහැර වන හැම වෙලාවක්ම ද්වේෂයෙන් අගතියට යාමක්. ඇතැම් අය භයට පත්වූ විට වැරදි කිරීමට පුළුවනි. ‘මට භයක් ඒ වෙලාවේ ඇතිවුණු නිසා ආරක්ෂාවෙන්නයි ඒ දේ කළේ. මරණ බිය නිසා.’ මෙසේ ඡන්ද, භය, මෝහ, දෝස කියන මේ හතරෙන්ම අගතියේ යනවා නම් පස්පවු දස අකුසල්වලට හසුවෙනවා නම් ඒ හැම කෙනෙක්ම හැම හිතක්ම එකතුවන හැම පිරිසක්ම කසල පිරිසක් හැටියටයි ධර්මයේ පැහැදිලි කරන්නේ.

තමා නිසා හෝ තමාගේ දෙමවුපිය දූදරු, සොයුරු සොයුරියන් හෝ ශ්‍රෝතීන් නිසා හෝ ප්‍රාණසාතය, සොරකම, ඉඤ්ජයයන් වරදවා පිනවීම, බොරුකීම, වරදට ප්‍රමාදයට හේතුවන මත්වතුර පානය යන මේවා කිරීමෙන් තමා හෝ තම ආත්මය යන දෘෂ්ටියෙන් දස අකුසල්වලට යොමුවී කයින් සිදුවන අකුසල්වලට අමතරව බොරුකීම, කේලාම් කීම, ඵරුස වචන කීම, හිස්වචන කතා කිරීමට ද යොමුවේ. එපමණක් නොව විෂම වූ ලෝභය, තරහවත්, මිථ්‍යා දෘෂ්ටික අදහස්වලින් යුක්තවීමත් සිදුවේ.

මෙහිදී අගතියට යාම යන අදහස නිරවුල් කරගත යුතුයි. අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන ලෝකයාගේ සිත්වල ආශාවන් පැවතීම ස්වභාවිකයි. එහෙත් එම හැඟීම් සිතුවිලි ක්‍රියාත්මක විය යුත්තේ කායික වාචසික සංවරය නම් වූ සීලයේ පිහිටමිනි. තමාට බඩගිනියි කියා හෝ යම් ආහාරයකට කැමතියි කියා හෝ අනුන්ගේ දෙයක් උදුරාගැනීමට හෝ සොරකම් කර ගැනීමට අයිතියක් නැත. එසේ කරනවා නම් අගතියට යාමකි. වචනයෙන් ද මේ ලෙසම අගතිගාමී විය හැකිය. තමා ආරක්ෂාවීමට, තමාට ලැබීමට බොරුකීම, කේලාම්

කීම ආදී ලෙසින් පැවතීම සදාචාරය ඉක්මවා යාමකි. පාපයකි. අකුසලයකි. දහම් මගින් බැහැරවීමකි.

මේ ලෙසට ද්වේෂය හෙවත් තරහවට පත්ව අගතියට යාමද වරදකි. යම් කෙනෙක් තරහක් නිසා පස්පවු දස අකුසල් කරන්නේ නම් අගතිගාමී ක්‍රියාවකි. නිවැරදි අය කෙරෙහි ද්වේෂ කිරීමද දඬුවම් පැමිණවීම ලෙසින් හිංසා කිරීමද වරදකි. යම් පිරිස් ද්වේෂයෙන් යුතුව වචනයෙන් වැරදි කරති. බොරු කියන ද්වේෂය මුල් කරගෙනම යම් පිරිස් හේද හින්න කිරීම පිණිස කේලාම් කියති. ඇති දේවල් නැති කොට නැති දේවල් ඇති කොට කියති. ද්වේෂයෙන් යුතුව සැර ප්රස වචන කියති. නින්දා කරති.

තවත් අය බියෙන් අගතිගාමීව කටයුතු කරති. තම ජීවිතයට, පවුලේ කෙනෙකුට, සමීප කෙනෙකුට වැරද්දක් හෝ පාඩුවක් කළා කියා හෝ පස්පවු දස අකුසල්වලට යොමුවී ක්‍රියා කිරීම අගතියට යාමකි.

තවත් අය මෝහයට පත්ව අගතියට යති. හොඳ නරක හෝ කුසල අකුසලය පිළිබඳව මනා අවබෝධයක් නොමැතිකමින් වැරදි කරති. සාමාන්‍ය ජන සමාජය මෙය හඳුන්වන්නේ මෝචකමට කරන ක්‍රියාවක් ලෙසයි. ධර්ම විචරණයට අනුව මෝහය නම් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය කෙරෙහි ඇති අනවබෝධයයි. පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය කෙරේ සහ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය කෙරේ ඇති අනවබෝධයයි. එවැනි අවබෝධයක් නැති තැනැත්තා විටෙක උචෙෂ්ද දෘෂ්ටියෙන් හෙවත් සියල්ලම පවතින්නේ මෙලොව පමණක්ය, හොඳ නරක හෝ කුසල් අකුසල් කියා හෝ යමක් නැත යන අදහසට පැමිණ වරදට පෙළඹිය හැක. එම මූලාව හෙවත් මෝහය නිසාම පස්පවු, දස අකුසල් සිදුකිරීමට පෙළඹේ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිකසල පිරිස පිළිබඳව දේශනා කරනවා.

“ඉධ භික්ඛවෙ යසසං පරියායං
භික්ඛු හ ඡන්ද ගතිං ගච්ඡන්ති,
හ ඥාසා ගතිං ගච්ඡන්ති,
හ භයා ගතිං ගච්ඡන්ති,
හ මෝහා ගතිං ගච්ඡන්ති,
අයං වුච්චති භික්ඛවෙ පරිස මණ්ඩාති”

මහණෙනි, මේ සාසනයේ යම් පිරිසක්, භික්ෂුහු ඡන්දයෙන් අගතියට නොයෙක්ද ද්වේෂයෙන් අගතියට නොයෙක්ද බියෙන් අගතියට නොයෙක්ද මෝහයෙන් අගතියට නොයෙක්ද මහණෙනි මේ නිකසල පිරිස යයි කියනු ලැබේ.

යම් භික්ෂුවක් කැමැත්ත නිසා අගතියට නොයා යුතුයි. එනම් මගේ දායකයෝය. මට උදවු කරන ඒ අයගෙන් අනාගතයේදී මට ලැබිය හැකි දෑ බොහෝය ආදී වශයෙන් සලකා අන් අයට පාඩුවක් හෝ වරදක් නොකරන්නේය. ප්‍රශංසා කළ යුතු අයට ප්‍රශංසා කරනවා මෙන්ම ඡන්දයෙන් අගතියට ගොස් ප්‍රශංසා නොකළ යුතු අයට ප්‍රශංසා නොකරන්නේය. නැති ගුණ කියමින් මුසාවාදයට හසු නොවන්නේය. ද්වේෂයට පත්ව කිසිවිටෙකත් සැරපරුෂ වචන නොකියන්නේය. කේලාම් හෝ හිස්වචන කථා නොකරන්නේය. පස් පවු, දස අකුසල් නොකරන්නේය. බියට පත්වීමෙන් හෝ මූලාවට පත්වීමෙන් හෝ අනුන් වෙත වරදක් නොකරන්නේය. මේ ශ්‍රේෂ්ඨ පිරිස පරමාර්ථ ධර්මය දන්නා පිරිසකි. තමා මුල් කරගත් මේ පඤ්ච ස්කන්ධ ධර්මයන් නිත්‍යයි, සුඛයි, ආත්මයි වශයෙන් උපාදානය කර ගනිමින් ඉන්ද්‍රියයන් පරිහරණය නොකරන්නේය. එසේ නොවුනොත් සිදු වන්නේ මගේය, මමය, ස්ථිර ආත්මයක් හෝ පැවැත්මක්ය යන මිථ්‍යා දෘෂ්ටියෙන් යුක්ත

වී ඇස ආදී ආයතනයන් රාගාදී කෙලෙස්වලට විවෘතව පවත්වා ගැනීමයි. එනමුත් සතර අගතියට හසු නොවන පැවිදි හෝ ගෘහස්ථ ජීවිත ගත කරන අය,

“ඉපදියෙසු ගුත්තද්වාරො හෝති”

නම් වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ දේශනාවට අනුව ඉඤ්ජියයන් කෙලෙස්වලට වැසූ දොර ඇතිව වාසය කරති. මෙම පරමාර්ථ ධර්මය අවබෝධය නිසාම කිසිදු ආකාරයකින් අගතියට යාමක් සිදු නොවේ. සම්මුතියේ පිහිටා කටයුතු කළ ද පරමාර්ථ ධර්මය මැනවින් සිතේ පුරුදු කොට ඇති බැවින් තෘෂ්ණා, මද, මාන දෘෂ්ටිවලට හසුවීමට ඇති ඉඩ ප්‍රස්ථා අඩුය. එනම් නියත වශයෙන්ම පස් පවු දස අකුසල් වලින් මිදුණු පිරිසක් බවට පත්වේ. සාමාන්‍ය ලෝකයා පවසන ආකාරයට ඒ සිතේ කසල නැත. එනම් රාගාදී කෙලෙස්වලට හසුවී පාපී සිතුවිලි ඒ සිතෙහි හටනොගන්නා බවය. ගෘහස්ථ ජීවිතයක් ගත කරන පිරිස් අතර ද පරමාර්ථ ධර්මය පුරුදු කරන ලද නිකසල පිරිස් සිටී. ඔවුහු ඡන්දයෙන්, ද්වේෂයෙන්, භයෙන්, මෝහයෙන් අගතිගාමී නොවෙති.

මේලෙසින් තමා මුල් කරගෙන හෝ තමාට ප්‍රිය වස්තු මුල් කරගෙන ඡන්දයෙන්, ද්වේෂයෙන්, භයෙන්, මෝහයෙන් අගතියට නොයති. එවැනි පිරිස නිකසලය. බොහොමයක් කසල පිරිස් අතර නිකසල අයෙක් වන්නට උත්සාහ ගන්න. අප දකින ධර්ම මාර්ගයට එය බලවත් සේ උපකාරී වේ. නිකසල පිරිස් අතර ඔබද මම ද තවත් නිකසල උතුම් වූ මනුෂ්‍ය රත්නයක් වෙන්නට යැයි මේ ධර්ම මාර්ගය ඔස්සේ අධිෂ්ඨාන කරන්නට යැයි ආරාධනා කරමින් ඔබ අප හැම දෙනාටම ඒ උතුම් චතුරායඝී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ වේවායි මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරනවා.

සාධු ! සාධු !! සාධු !!!

ධම්මපදය - පණ්ඩිත වග්ගය

හමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
හමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
හමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

උදුකං හි භයන්ති තෙත්තිකා
උසුකාරා භමයන්ති තෙජනං
දාරං භමයන්ති තච්ඡකා
අත්තානං දුමයන්ති පණ්ඩිතා

මෙහි සදහන් කරනු ලබන ධර්ම කරුණු පින්වත් ඔබ හැමදෙනාම සිත්හි දරාගෙන පරිශීලනය කරමින් මෙලොව ජීවිතයේ ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයේ හැම සොම්නස් සලසාගෙන මේ උතුම් බුදු සසුනෙහිම ඒ උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධයෙන් අමා සුවය, සැනසිලිදායක වූ නිර්වාණ අවබෝධය පිණිසම උපකාරක ධර්මයක් බවටම පත්කර ගන්නට යයි ආරාධනා කරමි.

කාරුණික වූ පින්වත්හි,

අප විසින් මාතෘකා කරනු ලැබූයේ ධම්මපදයේ, පණ්ඩිත වග්ගයේ සඳහන් පස්වෙනි උතුම් වූ ගාථා රත්නයයි. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරනවා. ඒ වගේම දක්ෂිණ අග්‍ර ශ්‍රාවක වූ, ප්‍රඥාවන්තයන් අතුරෙන් අග තනතුර ලැබූ, ධර්මසේනාධිපති වූ ඒ සාරිපුත්ත මහා රහතන්

වහන්සේට ඉතාම හිතවත් වූ, කුළුපග වූ සැදුහැවක් දායක පවුලක පුංචි දරුවෙක් සත් හැවිරිදි විදේදී පැවිදි ජීවිතයට පත්වුණා. මේ කුඩා සාමණේර නම හැදින්වූයේ 'පණ්ඩිත සාමණේර' කියන නමෙනි. මේ සාමණේරයන් වහන්සේගේ අතීත කථාව මෙනෙහි කළොත්, ඒ උතුම් ගාථා රත්නයෙන් පැහැදිලි කරන අදහස අපේ සිත්වලට වඩාත් සමීප කරගෙන අපටත් එයම වර්තමානයේ ලෙස පවත්වා ගනිමින් ධර්මය සොයාගෙන යන්නට පුළුවනි.

කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ ඒ පණ්ඩිත සාමණේරයන් වහන්සේ ඉතාම දිළිඳු පවුලක, 'මහා දුගියා' නමින් හඳුන්වන දිළිඳු පුද්ගලයෙක් ලෙස උපත ලබා සිටියා. කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු විසි දහසක් මහ රහතන් වහන්සේලාට නුවර සියලු දෙනාම එකතු වී දන් පිළියෙල කොට පූජා කළා. තමන් පමණක් නොවෙයි බොහෝ පිරිසක් එක්ව, එකතු කරගෙන දන් පූජා කළ විට, කුසල් කළ විට හෝග සම්පත්තියක්, පරිවාර සම්පත්තියක් ලබන්න පුළුවන්. මේ නගරයේ සියලු දෙනාම එසේ දන්දීම ආදිය සිදු කළා. 'මහ දුගියා' නමින් හඳුන්වන මේ පුද්ගලයා ඒ නගරයේ සිටි ඉතාම දිළිඳු පුද්ගලයායි. මේ දානය සුදානම් කළ සිටුවරයා නුවණ ඇති කෙනෙක්. ඔහු මේ දිළිඳු 'මහ දුගියා' ගෙනුත් ඇසුවා, 'අපි කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ භික්ෂු සංඝයා වෙනුවෙන් දන් පූජා කරනවා. ඔබටත් එයට සහභාගී වෙන්න පුළුවන්ද?' යනුවෙන්.

"මා ඉතාමත් දිළිඳුයි නේ. ඒ නිසා නේ මට 'මහ දුගියා' කියලා මේ නගරයේ බොහෝ දෙනා මා හඳුන්වන්නේ."

"නෑ නෑ ඔබ හිතන්න. සංසාර ගමනේ දන්දීම ආදී පුණ්‍යකර්මවල ඔබ නිරත නොවෙන්නට ඇති. නගරයේ බොහෝ දෙනාට සම්පත් ලැබෙද්දී ඇයි ඔබට පමණක් එසේ නොලැබුණේ. පෙර සංසාර ගමනේ ඔබ දානාදී පින් දහම් නොකරන්නට ඇති.

ඒ නිසා බැහැ කියන්නේ නැතිව එක නමකටවත් දන් පූජාකරන්න."

බොහෝ දෙනා අටනම දහනම බැගින් බොහෝ ස්වාමීන් වහන්සේලා බාරගෙන දන් පිළියෙල කරද්දී මේ දුගී අයත් කල්පනා කළා කමක් නෑ කාටහරි බැලමෙහෙකම් කර දරදිය ඇද එක නමක් හෝ භාරගෙන දානය පූජා කරනවා කියා. එසේ සිතා ඔහු නගරයේ සිටුවරයාටත්, ස්වාමී දියණිය සිටු දේවියටත් මෙහෙකාරකම් කොට ලබාගත් සහල් නැලි පහෙන් හා මසුරන් වලින් දානය පිළියෙල කරගෙන පූජා කළා. කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු භික්ෂු සංඝයා වහන්සේලාට දානය පිළිගන්වනවා යන්න සිත්හි දරාගෙනයි දානය පූජා කළේ.

ඔහු දානය පූජාකොට අවසාන වෙනවාත් සමඟම මහා රුවන් ගොඩක් ලැබෙන්නට පටන් ගත්තා. සිටුවරයා කල්පනා කළා සිටුවරයෙක් බවට පත් වෙන්න තරම් ධනයක් මේ ලැබී තියෙන්නේ. ඒ නිසා ඔහු සිටුවරයෙක් බවට පත්වුණා. ඒ මෙලොව ජීවිතයේදීම දානාදී පින්කම් කිරීමේ ආනිසංසයි.

ඒ ජීවිතයේදී තවත් බොහෝ පින්දහම් කොට කල්පාන්තරයක් පුරා සුගතිගාමීව පින්දහම් කොට ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ එනම් උන්වහන්සේ ජීවමානව වැඩවසන කාලයේදී ඉහත සඳහන් කළ පරිදි සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේට කුළුපග වූ දායක පවුලක උපත ලැබුවා. දන් ඒ දරුවා සත් හැවිරිදියි. බොහොම නුවණක්කාරයි. පුංචි වුවත් දරුවකුගේ හැසිරීමෙන් කතාවෙන් ඥානවත්ත, පින්වත්ත දරුවකුද නැද්ද කියා දැනගන්නට පුළුවන්. සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ දුටුවා මේ කුඩා දරුවා කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ පටන් දන් පූජාකොට කල්පාන්තරයක් පුරාවට පින්දහම් කරමින් පාරමී ධර්ම සම්පූර්ණ කොට පැමිණි හෙයින් සසුනට ලැදියාවක් ඇතිකරගත්තා. සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ මේ පුංචි දරුවා පැවිදි කළා.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ වගේම දකුණු අගසවු වූ, දම් සෙනෙවි වූ ප්‍රඥාවන්තයින් අතුරින් අග්‍ර වූ සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේත් කාරුණිකයි. හිතවන්තයි. තමන් වහන්සේගේ උපාධ්‍යායකයන් පැවිදි කළ මේ සත් හැවිරිදි පුංචි සාමනේරයන් වහන්සේ තනිවම පිණිච්ඡායේ වැඩම කරවන්න බැරි නිසා, තනිවම ගම් නියම්ගම්වල හැසිරෙන්න බැරි නිසා සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ, උන්වහන්සේ සමඟ වඩින්නට කල්පනා කළා. බොහෝ දවස්වල හිමිදිරියේ සියලු ස්වාමීන් වහන්සේලා පිණිච්ඡාය සඳහා ආරාමයෙන් බැහැර වුණාම මේ පුංචි සාමනේරයන් වහන්සේ ඉදලක් අරගෙන බොහෝ තැන් පිරිසිදු කරනවා. කුණු ඉවත්කොට ආරාම භූමිය පිරිසිදු කරනවා. අරහත් ගුණයට ළංවුන ඒ මාර්ගය සොයා යන ඤාණවන්ත පුංචි නමක් බව සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේට වැටහුණා.

දිනක් සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ සාමනේරයන් වහන්සේ සමඟින් වැඩම කරනවා. ගම් නියම්ගම් ඔස්සේ දෙපා තබ තබා වැඩම කරන ‘පණ්ඩිත සාමනේර’ නම දකිනවා දිය යාලුවෝ එනම් ගොවියෝ ඇල වේලි කපලා තම තමන්ට කැමති තැන්වලට ජලය හරවාගෙන යනවා. පිටුපසින් සන්සුන් ගමනින් වැඩම කරන පුංචි පණ්ඩිත සාමනේර නම උපාධ්‍යායයන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්ණ කරනවා.

‘ස්වාමීනි, ජලයට විඥානයක් තියෙනවද? ජලයට හිත් පිත් තිබෙනවද?’

‘නෑ ජලයට සිතක් නැහැ.’

සාමනේරයන් වහන්සේ සිතනවා. දිය යාලුවෝ - ගොවියෝ සිත් පිත් නැති ජලය තමන් කැමති කැමති තැන් වලට රැගෙන යමින් කුඹුරු අස්සද්දනවා. හොඳ අස්වැන්නක් ලබාගන්න ඒ

ජලය පිහිටක් කර ගන්නවා. සිත් පිත් නැති ජලය තමන්ට ඕනෑ තරම්, ඕනෑ තැනකට රැගෙන යමින් තමන්ගේ කටයුතු, හෝග වගාවන් පවත්වාගන්න පුළුවන් නම් තමන්ට තමන්ගේ සිත සකස් කර ගන්නට බැරි ඇයි?

තව ටිකක් දුර වැඩම කරනකොට පෙනෙනවා යම් කෙනෙක් යකඩයක් රත් කර කර ඇස් කොණකින් බලමින් ඒ යකඩය නවනවා.

“ඒ හි වඩුවෝ යකඩ උදුනෙහි දමා රත් කරමින් ඇස් කොණකින් බලමින් තමන්ට ඕනෑ විදියට යකඩ නවමින් හීදඬු හදනවා.”

සාමනේරයන් වහන්සේ සිතනවා සිත් පිත් නැති යකඩ රත්කොට නවා තමන්ට ඕනෑ ආකාරයකට හීදඬු සකස් කර ගන්නවා නම් සිතක් තිබෙන අපට ඒ සිත අපට වුවමනා ආකාරයට සකස් කර ගැනීමට බැරි ඇයි?

තව ටික දුරක් ගමන් කරන විට ලී වඩුවෝ ලී නවමින් බඩු සාදනවා දකිනවා.

‘ස්වාමීනි, අර කුමක්ද? කරන්නේ?’

‘ඒ ලී වඩුවෝ රථවලට අවශ්‍ය රෝද හදනවා. ඒ වගේම ලී වලින් බොහෝ දෙනාට අවශ්‍ය කරන නොයෙක් දේවල් සකස් කර ගන්නවා. ගහ කොළ කපා, ඉරා, පිරියම් කොට, බොහෝ උත්සාහයෙන් රෝද ආදිය හදනවා.

සාමනේරයන් වහන්සේ සිතනවා කිසිදු නැම්මක් නැතිව තිබුණු, රළු ගහ කොළ කපා, කොටා, පිරිමැද, සියුම්ව මෙවැනි

රෝද සාදනවා නම් ලීවලින් එවැනි බඩු සාදනවා නම් ඇයි අපට වුවමනා විදියට අපේ සිත සකස් කර ගන්න බැරි? බුද්ධාන්තරයක් පුරා පාරමී ධර්ම සම්පූර්ණ කරගෙන පැමිණි ගමනක් නිසා උන්වහන්සේ මෙහෙම කල්පනා කර කර යනවා. පුංචි වූනත් හිත පුංචි නැතිව ඇති. බුද්ධාන්තරයක් පුරා සම්පූර්ණ කරන ලද දානාදී පාරමී ගුණය මුදුන්පෙත්තට එනම් අමාදොර (අමතස්ස ද්වාරා) ළඟට - නිවන් දොර ළඟට ආර්ය මාර්ගයෙන් ඇතුළුවෙන්න ළංවෙලා වගේ සාමණේරයන් වහන්සේ පවසනවා,

“ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේ සිවුර අතට ගන්නවද? මට ටිකක් හුදකලා වෙන්න ඕන.”

උන්වහන්සේට දූනෙන්න ඇති හිත සකස් කර ගන්න, හිත දමනය කර ගන්න ඕන කියා.

සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ කල්පනා කරනවා තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ සමීපයේ, අනුබුදු රහතන් වහන්සේ නමක් වගේ වැඩසිටින මගෙන් වැඩිහිටි නමක්වත් මෙසේ අහන්නේ නැහැ. ඒත් මේ සාමණේරයන් වහන්සේ ප්‍රඥාවන්තයි. එසේ සිතා උන්වහන්සේ සිවුර පිළිගත්තා. පිළිගෙන ඉදිරියට වැඩියා.

සාමණේරයන් වහන්සේ නතර වුණා. උන්වහන්සේ මඟදී දුටු දර්ශනයත් ඔස්සේ දැන් හිත සකස්කර ගැනීමට කටයුතු කරනවා. පින්වතුනේ, ඔබේ හිතට මේ අහන දේ පවා ආශ්චර්යවත් දෙයක් හැටියට දූනෙන්න පුළුවනි.

මේ වෙලාවේ ව්‍යු දේවේඤ්ඤා සඳුගේ ගමන නතර කරගත්තා. සූර්ය දේවේඤ්ඤා අවරට යාමට සූදානම් වූ හිරු නතර කරගත්තා. හේතුව උන්වහන්සේ කුසගින්නේ තැබීමට බැරි නිසයි. හිරු අවරට ගියොත් උන්වහන්සේට කුසගින්නේ සිටීමට සිදුවේ.

උන්වහන්සේ ආර්ය මාර්ගයට ඇතුළු වෙලා කල්පාන්තරයක් පුරාවටම පාරමී ධර්ම සම්පූර්ණ කරගෙන පැමිණි ගමනේ උන්වහන්සේට අරහත් බෝධියට පත්වීමට මාර්ගය සකස් කර ගන්න දෙන්න ඕන. ඒ නිසයි සූර්ය දෙවියන් හිරු නතර කරගෙන සිටින්නේ. මේ වෙලාවේ ශක්‍ර දෙවියන් ද ගස මුල රැකවල් යොදාගෙන සිටින්නේ වනසතුරකුගෙන් වත් මේ හිතට කිසිදු බාධාවක් නොවනු පිණිසයි.

මේ අවස්ථාවේදී මේ ලෝකයේ පහළ වූ ශ්‍රේෂ්ඨතම, උතුම්ම මනුෂ්‍ය රත්නය වූ මහා කරුණාවෙන් හා මහා ප්‍රඥාවෙන් පිරිපුන් අසම සම වූ ඒ මහෝත්තමයාණන් වහන්සේ භාග්‍යවත් වූ අරහත් වූ සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ බුදුපියාණන් ලෙසින් එ බුදුපුතණුවන් දෙස බලනවා. බුදුපුතණුවන් වූ ඒ කුඩා සාමණේර නම එනම් පණ්ඩිත සාමණේර නම දැන් එල තුනකට පත්වෙලා. එනම් සෝවාන් මාර්ගඵල, සකාදාගාමී මාර්ග ඵල, අනාගාමී මාර්ග ඵල.

උන්වහන්සේට අර්හත් මාර්ග ඵල අවබෝධයෙන් කෙළවරක් දකින්නට පුළුවන්දැයි තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ බුදු නුවණින් බලනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දකිනවා සාමණේරයන් වහන්සේට පාරමී මාර්ගය සම්පූර්ණ වී තිබෙන නිසා පුළුවන් බව. නිරාමිස ප්‍රීතියෙන් සැනසිල්ලක් ලැබිය හැකි බව.

ගුණබර අම්මා කෙනෙක්, ගුණබර පියාණන් කෙනෙක් දරුවන්ගේ දියුණුව දකින කොට හිතට මොන තරම් සැනසිල්ලක් ලැබෙන්න පුළුවන්ද. අපට නොපෙනුණ ලෝකය මගේ දරුවන්ට දෙන්න ඕන කියා. තමන්ට නොලැබුණු සැප සම්පත්, උගත්කම් මගේ දරුවන්ට දෙන්න ඕන කියා. අඟුරුවක් පෘථග්ජන දෙමාපියන්ගේ හදවත්වල මමත්වයෙන් දරු සෙනෙහසක් නැගෙනවා. එහෙත් සියල්ල පටිනිස්සඟයෙන් අත්හරින ලද

පරමාර්ථ ධර්මයන් ඇති කරගත්, නිරාමිස ප්‍රීතියෙන් නමුත් ඒ හැඟීම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සිතෙහි හටගන්නා. සාමනේර පුංචි බුදුපුතූන් ත්‍රිවිධ ඵල අවබෝධයෙන් සම්පූර්ණ වී කෙළවරට පැමිණීමට ආසන්නයි. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දැන් බලාගෙන සිටිනවා සාරිපුත්ත මහ රහතූන් වහන්සේ තමන්ගේ ශිෂ්‍ය සාමනේරයන් වහන්සේටත් දානය රැගෙන වඩිවී යයි සිතමින්.

ඒ පැමිණීම පවා මේ පුංචි සාමනේර නම ගේ විදර්ශනා අවබෝධයට බාධාවක් වෙන්න පුළුවනි. ඒනිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ, ඉදිරියට වඩින සාරිපුත්ත රහතන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නාවලියක් අසනවා. ඇයි එසේ කරන්නේ? සාරිපුත්ත රහතන් වහන්සේ කුඩා සාමනේර නමට දන් පාත්‍රය වළඳන්න කියා ලබා දුන්නොත් උන්වහන්සේගේ හිත හදන වැඩපිළිවෙලට (ආකාපී සම්පජානෝ) කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුතුව මාර්ග ඵල අවබෝධයට ගමන් කරන පියවරට බාධාවක් වෙන්නට පුළුවනි.

ගුණබර අම්මා කෙනෙක්, ගුණබර තාත්තා කෙනෙක් දරුවෝ ගැන මොනතරම් හිතනවද? පුංචි දරුවෙක් තබන තබන පියවර ඔස්සේ පවා බොහොම සැලකිල්ලෙන් සිටින්නේ, දරුවට විපතක් නොවී දරුවගේ අනාගත ජීවිතය සුවපත් කරන්න. බුදුරජාණන් වහන්සේ එනිසයි සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ වඩිනවිට ප්‍රශ්නාවලියක් අසන්නේ.

‘සාරිපුත්ත කුමක් ලැබුවද?’

‘පිණ්ඩපාත ආහාරය ලැබුවා.’

‘ඒ ආහාර පිණ්ඩපාතව වැළඳුවාම කුමක්ද වෙන්නේ?’

‘එයින් වේදනාවක් ලබනවා. (වේදනාව කිවුවේ විඳීම කියන අදහසයි.)

‘වේදනාවක් ලැබුවම කුමක්ද සිද්ධවන්නේ?’

‘සැප ලබනවා.’

(වේදනාව සුඛ, දුක, අදුකුම සුඛ විය හැකිය. මෙහිදී තවත් අදහස් කළා වේදනාවක් ලැබුවට සැප වගේම රූපයක් ලබනවා කියා. ආහාර ලැබෙන විට නිරෝගී වෙනවා. ආහාර ලැබෙන විට නූපන් කුසගිනි නැති කරගෙන, උපන් කුසගිනි නිවාගෙන ශරීර වර්ධනයකුත් ඇතිවෙනවා. වර්ණය ප්‍රසන්න වෙනවා. මේ නිසා රූපය වැඩෙනවා. රූපය වැඩෙන විට ස්පෘශ්‍යයක් ඇතිවෙනවා. යයි සඳහන් කළා. පුංචි කාලෙ මගේ අම්ම තාත්ත සියල්ලම කරල දුන්නත් මම දන් හැදී වැඩී ඇති නිසා මගේ කටයුතු දන් මටම කරගැනීම පුළුවන්. මගේ අම්මා තාත්තා බලාගෙන ඔවුන්ටත් උපස්ථාන කරන්න මට දන් පුළුවන්. උත්සාහයෙන් බාහු බලයෙන් දහදිය වගුරුවාගෙන ධර්මානුකූලවම ජීවත්වෙනවා. මම දන් වැඩිලා. සුවපත් වෙලා. (ස්පෘශ්‍යයන් ලබන්නා වූ චක්ඛු සම්පිසුප්පා, සොත සම්පිසුප්පා, ඝාණා සම්පිසුප්පා, පීචිහා සම්පිසුප්පා. කාය සම්පිසුප්පා, මනෝ සම්පිසුප්පා) ඇසයි - රූපයයි, කණායි - ශබ්දයයි, නාසයයි - ආඝ්‍රාණයයි, දිවයි - රසයයි, කයයි - ස්පර්ශයයි, මනසයි - සිතුවිලියි මේ ලෙසින් ස්පර්ශයක් ලබනවා යයි සඳහන් කරන්නේ. ඇසින් රූපයක් දකින විට - යහපත් වූ දසුනක් වන මගේ අම්මා, අප්පච්චි, සම්මුතියට නමුත් දුවේ, පුතේ, නූඹ මගේ කියල කථා කළ මගේ අම්මා, අප්පච්චි කියන සිතට දූනෙන විට - සම්ඵස්සපා - ඇසින් දකින රූපය සමඟ ගැටෙන විට ස්පර්ශයක් ඇති වුණා. පුතේ, දුවේ, අම්මා, තාත්තා කියන විට නැගෙන හඬ ඔස්සේ ඇතිවන හාගීම ස්පර්ශයක්. දිගු දහම් පෙළකැයි මේ කෙටියෙන් සඳහන් කළේ.)

සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් අසන ලද ප්‍රශ්ණ වලට මුලදී සඳහන් කළ ආකාරයටම පිළිතුරු

දුන්නා. එසේ පිළිතුරු දීම සඳහා උන්වහන්සේට නතර වීමට සිදුවුණා.

පිණ්ඩපාත පාත්‍රය රැගෙන සාමනේරයන් වහන්සේ ළඟට යන්න වෙලාවක් තිබුණේ නැහැ. මුලින් ත්‍රිවිධ ඵල අවබෝධයට පත්වී සිටි ඒ 'පණ්ඩිත' නම් වූ සාමනේර නම, තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ හා සාරිපුතක මහරහතුන් වහන්සේ අතර ධර්ම සාකච්ඡාව පැවති ඒ ස්වල්ප වූ කාලය තුළ සතරවන ඵල අවබෝධයෙන් සියලු කෙලෙසුන් නසා දිගුවූ, සෝර වූ මහා සංසාර ගමනින් අත්මිදී අර්හත් බෝධියට පත්වුණා.

'බිණා ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං. කතං කරණියං. භාපරං ඉත්ථොයාති.'

සියලුම මහ රහතන් වහන්සේලා නිරාමිස ප්‍රීතියෙන් උදාන වාක්‍ය ප්‍රකාශ කරනවා වගේ රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී සියලු කෙලෙසුන් නැසුවා. සසරට උපාදානය කරගන්න දුක්දීමට ඇඳබැඳ තබන සියලු සංයෝජනයන්ගෙන් නිදහස් වුණා.' යයි ප්‍රකාශ කළා.

'බිණා ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං.'

සියලු කෙලෙස් ප්‍රභාණය කළා. ඒ වෙනුවෙන් බ්‍රහ්ම චරියාවේ හැසිරුණා.

'කතං කරණියං භාපරං ඉත්ථොයාති.'

ඒ වෙනුවෙන් කරන්න වෙන කිසිවක් ඉතිරි වී නැහැ. යයි උන්වහන්සේ උදාන වාක්‍ය ප්‍රකාශ කළා.

මෙසේ උන්වහන්සේගේ අර්හත් බෝධියට පත්වන විට ව්‍යු දේවේඤ්ඤා සඳුට නැග එන්නට ඉඩ හැරියා. සූර්ය දේවේඤ්ඤා හිරුට නැග එන්නට ඉඩ හැරියා. ශක්‍ර දේවේඤ්ඤා වන සතුරන්ගෙන්, පක්‍ෂීන්ගෙන් පීඩාවක් නොවන ලෙස කළ රැකවල් වලින් මිදී යන්නට ගියා. ඒ අතරම සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ දන් පාත්‍රය පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේට පිළිගැන්වූවා. පුංචි නම දන් වළඳා පාත්‍රය සෝදා පිරිසිදු කොට තැබුවා. එවිටම හිරු බැසයාමට සැලැස්වීම නිසා නමුත් සෙවනැලි කිහිපක් එහාට මෙහාට ගියා වගේ දැනේනට පටන් ගත්තා. එනම් සාමාන්‍ය විදියට හිරුගේ රශ්මිය තිබෙන විට අවබෝධ වෙන්න පටන් ගත්තා. අනෙක් ස්වාමීන් වහන්සේලාට. මධ්‍යන්තය නැතිනම් දවල් දොළහ වන විට එකතැන හිටගත්තොත් තම සෙවනැල්ල කිසි පැත්තකින් පේන්නේ නැහැ. හිරු මුදුන් වුණු වෙලාව යයි සඳහන් කළේ එතැනයි. සෙවනැලි අනෙක් පැත්තට තිබෙනවා යනු මධ්‍යන්තය පසු වී බොහෝ වෙලාවක් බවයි ස්වාමීන් වහන්සේලාට හැඟුණේ. උන් වහන්සේලා තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණ ප්‍රශ්න කළා.

"කෙසේද ස්වාමීනි, මේ සාමනේර නම හිරු අවරට ගියාට පසු දන් වැළඳුවේ?"

"නෑ. නෑ. සාමනේර නම (මගේ බුදු පුතා) වැරද්දක් කළේ නැහැ. මගේ බුදු පුතා දන් වැළඳුවේ හැබැම අවබෝධයෙන්. හිරු අවරට යාම ආරම්භ කොට තිබුණේ නැහැ ඒ වෙලාවේ. උන්වහන්සේ නිවැරදියි."

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පණ්ඩිත සාමනේරයන් වහන්සේගේ අර්හත් බෝධියත් ප්‍රඥා සම්පත්තියත් අරභයා මා මුලින් පැහැදිලි කළ ඒ උතුම් ගාථා රත්නය නැවත මතුකොට පෙන්වූවා. මේ සාමනේරනම තම අර්හත් බෝධියට පත්වීම සඳහා

කර්මස්ථානයක් ලෙස මූලික පියවරට තබා ගත්තේ මේ උතුම් ගාථා රත්නයයි.

“උදකංභි නයන්ති හෙත්තිකා
උසුකාරා නමයන්ති තේජනං
දාරං නමයන්ති නච්ඡකා
අත්තානං දමයන්ති පණ්ඩිතා.”

එනම් - දිය යාලුවෝ තමන් කැමති තැනකට දිය රැගෙන යති. හීදඬු සාදන අය (හී වඩුවෝ) යකඩ රත් කරමින් තමන් කැමති ආකාරයට නව නවා ඇස් කොණින් බලමින් තමන්ට අවශ්‍ය පරිදි හී දඬු සකස්කර ගනිති. ලී වඩුවෝ තමන්ට වුවමනා පරිදි ලී සකස් කර ගනිති. ඒ වගේම නුවණැත්තෝ තමන්ට ඕනෑ විදියට තම සිත දමනය කොට සකස් කර ගනිති.

පින්වතුනේ, සාමණේරයන් වහන්සේ නම් අර්භත් බෝධිය ලැබුවා. නමුත් ඔබ මම කොතැනද? මේ දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනේ ලද මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ ඔබ මම කොතැනදැයි සිහිපත් කරන්න පුළුවන්ද?

‘අනමතගො’යං භික්ඛවෙ සංසාරො
පුබ්බා කෝටී න පඤ්ඤායති අවිජ්ජා
නිවර්ණානං සත්තානං තණ්හා
සංයෝජනානං, සන්ධාවතං සංසර්තං
දීඝරතතං වො භික්ඛවෙ පච්චනුභුතං,’

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ අමා දහම නුවණින් මෙනෙහි කරන්න මහණෙනි යයි හික්කු, හික්කුණි, උපාසක උපාසිකා නම් වූ සිවුපිරිසටම ආරාධනා කළා.

නුඹලා හැම කෙනෙක්ම පූර්වාත්තයක් දකින්නට බැරි - කෙළවරක් දැකිය නොහැකි මේ දීර්ඝ වූ සංසාර ගමනෙ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය දැකගන්නට බැරිව, රාග, දෝෂ, මෝහයන්ට හසුවී අවිද්‍යාවෙන් මඟ අහුරාගෙනයි සිටින්නේ.

‘තණාභානං සංයෝජනානං’ තෘෂ්ණාවෙන් සසර ගමනට බැඳිලා.

‘සන්ධාවතං’ - දුවගෙන යනවා.
‘සංසර්තං’ - හැසිරෙනවා.

සතුටෙන්, අත්පුඩි තල තලා රජ මැදුරු සිටු මැදුරු වලද ඉපද ඉපදී යන්නේ. නෑ නෑ

‘දීඝ රතතං වො භික්ඛවෙ දුක්ඛං පච්චනුභුතං’

වැඩිපුරම ගමන් කර තිබෙන්නේ නරක, තිරිසන්, ප්‍රේත, අසුර කියන සතර අපායේ - මහගෙදර වගේ ජීවත් වෙමිනුයි. ඔබටත් මටත් මේ සනාතන ධර්මය වෙනස්වෙන්න බැහැ. ඔබත් මමත් කෙළවරක් මූලක් දැකිය නොහැකි මේ සංසාර ගමනෙ දුක් විඳිමින් එන්නෙ. බලන්න - දෙපයක් ලැබුණා නැගිටගන්න. අත් දෙකක් ලැබුණා වැඩ කරන්න. ඇස් දෙකක් ලැබුණා ලෝකය දකින්න. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අමා බුදුවදන් අසන්න. සියල්ලටම වඩා මේ බුදුවදන් තේරුම් ගන්න තරම් ප්‍රඥාවක් ලැබුණු එක කොයිතරම් වටිනවද?

ඒ නිසා අපි කවුරුත් සම්මා ප්‍රඥාවට ළංවෙන්න ඕන. පණ්ඩිත සාමණේරයන් වහන්සේ වගේ නුවණ දියුණු කරගෙන සම්මා ප්‍රඥාව ඇති කරගෙන සිත දමනය කරගන්න ඕන. ඇයි අපට අපේ සිත පාලනය කරගන්න බැරි? සාමණේරයන් වහන්සේ

හිතුව වගේ. දිය යාලුවො ඇළවල් දොළවල් කපා වේලි තනා වෙහෙසිලා තමන්ට ඕනෑ තරමට මොන තරම් ජලය රැගෙන යනවද? සිත් පිත් නැති ජලය විටෙක ඇදේට, විටෙක උඩට, විටෙක වේගයෙන් ගලායන්න සලස්ස ගන්න පුළුවන්. තවත් තැනක මනුෂ්‍යයන් විස්සක් තිහක් එකතු වුනත් නවන්න බෑ කියූ යකඩ ගිනි උදුනක දමා තල තලා රත්කරමින් ඇස් කොණින් බල බලා තමන්ට ඕනෑ විදියට හී දඬු සකස් කර ගන්නවා නම් ඇයි මට මගේ හිත පාලනය කරගන්න බැරි? ඇයි මට මගේ ජීවිතයට දමනය කරගන්න බැරි?

‘දාරුං භමයනි තච්ඡකා’

ලී වඩුවො ගහ කොළ කපා මටසිලිටි භාවයට පත්කොට කරත්ත රෝද, පුටු, ඇඳන්, විසිතුරු භාණ්ඩ සකස් කර ගන්නවා නම් මේ සිතුවිලි පහළ වෙන සිත, වෛතසික හටගන්නා සිත පාලනය කරගන්න පුළුවන්. සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ ලෙස ආත්මය දමනය කර ගැනීමට පුළුවන්. ජීවිතය සකස් කර ගන්න පුළුවන්.

සාමණේරයන් වහන්සේ හිතුවා වගේ ඔබයි මමයි දන් තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ අමා දහමට පැමිණෙමු.

පළමුව සාර්ථක සම්පජ්ඣාදයට පැමිණෙමු. සාර්ථක සම්පජ්ඣාදය නම් නිවැරදි දෙය කුමක්ද කියා නිරන්තරයෙන් සිහිය පිහිටුවා ගැනීමයි. කුසල් අකුසල් පිළිබඳව - පස් පව් පිළිබඳව ඔබට මනා අවබෝධයක් තිබෙනව නෙ. දස අකුසල් වලින් බැහැර වී දස කුසල් මඟට ළංවන්නේ කෙසේද කියා ඔබ දන්නවා. සාර්ථක සම්පජ්ඣාදය නම් ඒ පිළිබඳව මනාව සිහිය පිහිටුවා ගැනීමයි.

කායෙන සංවරො සාධු
සාධු වාචාය සංවරො
මනසා සංවරො සාධු
සාධු සබ්බන්ටි සංවරො

සිත, කය, වචනය යන තිදොරින්ම මනාව සංවරයක් ඇතිකර ගන්නවා. කායික වාචසික සංවරය සීලයමයි. සිතුවිලිවල වෛතසිකවල හික්මීමක් ඇතිකර ගන්න.

ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් නම් ‘ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර සීලය’. ඔබට නම් සතිය, ඤාණය, ඉවසීම, චීර්යය, ආදිය පිළිබඳව සංවරයක් ඇතිකර ගන්න විට කය වචනය දෙකේම හික්මීමක් ඇති වෙනවා. එය සාර්ථක සම්පජ්ඣාදයයි.

මිලඟට සප්පාය සම්පජ්ඣාදය. මාගේ ශීලයට, මගේ වයසට, මගේ ස්වභාවයට මේ සිතුවිලි, මේ වචන මේ ක්‍රියා ගැලපෙනවද විමසිය යුතුයි. ස්වාමීන් වහන්සේ නමකගේ අරමුණ නිවනයයි. උන්වහන්සේගේ ඇවතුම් පැවතුම් විය යුත්තේ කෙසේද? දන් වළඳන විට, චීවරය පොරවන විට, ගිලන්පස වළඳන විට, සැතපෙන විට උන්වහන්සේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරගන්නේ කුමක්ද? අත්හැරීම මුල්කරගෙනයි. පරිහරණය කරන්නේ.

‘බුද්ධො විය මාතා - මාතා විය බුද්ධො - ඔබ ගුණබරඅම්මා කෙනෙක් දරුවන්ගේ ලෝකයට.

රුක්ඛනීති පිතා - මගේ මගේ කියා ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් දරුවන් රකින නිසා පියා වුණා.

‘දේවො දේවියා සද්ධිං සංවසති’

දෙවියෙක් දිව්‍යාංගනාවක් සමඟින් මෙන් ගෘහස්ථ ජීවිතයකදී ස්වාමි දියණියක් හා ස්වාමි පුත්‍රයෙක් එක්ව කටයුතු කරන්න ඕන.

‘බිරෝදකී භූතා අඤ්ඤා මඤ්ඤාං පියවකුචි සම්පිණ්ණානා විහරන්ති.’

කිරිසි වතුරසි එකට එකතු වුණාම වෙන් කරන්න බැරි වගේ, ශරීර දෙකක් වුවත් එක ජීවිතයක් ලෙස සලකමින් විවාහක ඔබ ඔවුනොවුන් කෙරෙහි ප්‍රිය දැසින් බලමින් කටයුතු කරන්න ඕන.

‘කිච්චා මනුස්ස පටිලාහො’

මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලබන එක දුර්ලභයි. අපහසුයි. එසේ අපහසුවෙන් ලද මනුෂ්‍ය ජීවිතයේදී මේ අයුරින් සිතීම සප්පාය සම්පජ්ඣකයයි.

මිලඟට ගෝවර සම්පජ්ඣකය.

මෙහිදී එක කරුණක් පමණක් සිහිපත් කරනවා. සතිපට්ඨාන සූත්‍ර දේශනාවේ ‘කායානුපස්සනාවේ’ සඳහන් සම්පජාන භාවනාවේදී පැහැදිලි කළ,

‘අභිකඛනො පටිකඛනො සම්පජානකාරී හොති. ආලෝකිතෙ විලෝකිතෙ සම්පජානකාරී හොති. සම්මිඤ්ඤපිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති.’

ඉදිරියට ගමන් කළත් පිටුපසට ගමන් කළත් ඉදිරිය බැලුවත් පිටුපස බැලුවත්, දෑත දෙපස දිගු කළත් හැකිලුවත් සිහියෙන් යුතුවම එය කරන්න.

‘අභි කායොති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති’

ආදී වශයෙන් මම ශරීරයක් දරාගෙන ඉන්නවා. මේ ගමන් කරනවා. වටපිට බලනවා. දැන දෙපස දිගු කරනවා. සම්මුතියට මගේ වුනත් පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව මේ ශරීරය මට අයිති නැහැ යන අවබෝධය තිබිය යුතුයි. ලෙඩදුක් හැදෙන විට, දිරාගෙන යනවිට මම කොතරම් අසරණද? ඇතැම් ලෙඩදුක් වලදී කපනවා, කොටනවා, පුවිවනවා වගේ ශරීරයට දූනෙන වේදනාව කොතරම්ද කියල ඔබට අවබෝධයක් තිබෙනවා නේ. මේ අවබෝධය නිසා පරමාර්ථ ධර්මයට අනුව මේ දිරාගෙන යන ශරීරය මගේය, ස්ථිරයි කියා රාගයෙන්, ද්වේශයෙන් මුසපත්වී උපාදානය කරගන්න නැහැ.

අසමමුඛ සම්පජ්ඣකය

සම්මුතිය - පරමාර්ථය තේරුම් ගන්නා ඔබ,

‘සම්බාධො ඝරාවාසො බහුකිච්චා බහුකරණියෝති’

ගිහි ගෙදර බොහෝ සම්බාධ සහිතයි. බොහෝ කටයුතු, බොහෝ යුතුකම් තිබෙනවා. හිමිදිරි පාන්දර සිට හුස්ම ගන්නවත් තරම් වෙලාවක් නැහැ කියල ඔබ කියාවි. දිරාගෙන යන මේ ශරීරය මගේ වුනාට ගෙදරක බොහෝ කටයුතු බිරිඳ, ස්වාමියා, ගේදොර රැකියාව ආදී ලෙස සඳහන් කළත් අපි කවුරුත් ඉපදුනානම් දිරාගෙන යනවා, ලෙඩදුක් සෑදෙනවා, මරණයට පත් වෙනවා, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වෙනවා, අප්‍රියයන් හා එකතුවෙනවා, බලාපොරොත්තු කඩවෙනවා. ඕනෑම වෙලාවක මේ ශරීරය කපා හෙලූ තල් ගසක් මෙන් කඩා වැටෙන්නට පුළුවන්. ඒනිසා ධර්මානුකූලවම දකින්න. සිතන්න.

‘ලහනි ධම්මපසංහිතං පාමුජ්ජං’

ආවිදි ජීවිතයක් වගේම ගෘහස්ථ ජීවිතයක් තුළත් ධර්මය ආශ්‍රය කරගෙනම සැනසිල්ල සොයාගෙන යන්න. එහෙයින් සාර්ථක සම්පජ්ඣඤා, සප්පාය සම්පජ්ඣඤා, ගෝචර සම්පජ්ඣඤා, අසම්මෝහ සම්පජ්ඣඤා හෙවත් අසමුල්භ සම්පජ්ඣඤා (මුලාවට පත්වන්නේ නැති) ඇති කරගෙන කටයුතු කරන්න. පණ්ඩිත සාමණේරයන් වහන්සේ වගේ ඔබටත් තමාගේ හිත පාලනය කරන, දමනය කරන තැනට එන්නට පුළුවනි.

ඇසෙන් රූප දකින විට සම්මුතිය තුළ ඔබ හඳුනාගනිවි මේ මම, මගේ පුතා, දුව, ස්වාමියා, භාර්යාව, ගේදොර ආදී වශයෙන්. ඓතිහාසික කරන ලද, පුරුදු කරන ලද හිත තුළ පරමාර්ථ දැනෙනවා. සම්මුතිය තුළ මම මගේ වුනත් ‘හේතං මම’ (මම මගේ නොවෙයි) ‘හෙසෝ හමස්මි’ (මම නොවෙමි) ‘හ මෙසෝ අනිනා’ (ස්ථිර ආත්මයක්, ජීවිතයක් නොවේ) කියා ඔබට දැනෙනවා. පස්පව්, දස අකුසල් වලින් මිදෙන්න පුළුවන්. රාග, දෝස, මෝහයන්ට හසු නොවී ජීවිතය පවත්වාගන්න පුළුවන්. මමය, මගේය, ස්ථිරයි කියා සිතන තාක් කල් ඇලීම් ගැටීම් වලට හසුවෙනවා. පස්පව්, දස අකුසල්වලට යොමුවෙනවා. ඒනිසා ඒවායින් මිදෙන්න. සමහරු කියාටි හොඳින් බැරිනම් නරකින් මෙය කරනවා කියා. එහෙත් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මය කෙරෙහි අවබෝධයක් නැතිවයි එසේ කියන්නේ.

මේ සම්පජානය ඔස්සේ ඔබ ගමන් කරනවිට ඔබේ සිත පාලනය කර ගැනීමට ඔබට පුළුවන් වේවි. දිය යාලුවෝ තමන් කැමති තැනට දිය අරගෙන යනවා වගේම හීවඩුවෝ තමන් කැමති අයුරින් යකඩ නවා හීදඬු සකස් කර ගනිති. ලීවඩුවෝ තමාට කැමති අයුරින් ලී දඬු සකස් කර ගනිති. පණ්ඩිත, නුවණැත්තෝ සසර ගමනේ දුක දුක, තමාට අවශ්‍ය ආකාරයෙන් මේ ජීවිතය,

මේ හිත පාලනය කර ගනිති.

ස්වාමීන් වහන්සේ වගේම ඔබත් ඔබේ හිත පාලනය කර ගනිමින් මේ උතුම් බුදු සසුනේම පණ්ඩිත සාමණේරයන් වහන්සේ වගේම ඒ උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධයෙන් නිර්වාණ අවබෝධය පිණිසම උත්සාහ කරන්නට යයි පාරමී ධර්මයක් බවටම පත්කර ගන්නට යයි ආරාධනා කරමින් ඔබ සැම නමින් මියැදුණු සියලු ඥාති හිතවතුන්ටත් තම තමන්ටත් උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයෙන් නිර්වාණාවබෝධය පිණිසම හේතු වේවායි අධිෂ්ඨාන කරනවා. ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

සාධු ! සාධු ! සාධු !

www.buddhismforyou.org